

МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Власенко Марина Миколаївна

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

Управління оборотним капіталом

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Студентки 2 курсу

М. М. Власенко

групи Ф.мз-81а

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

Кваліфікаційна робота магістра містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело _____ М. М. Власенко

Керівник к.е.н. _____

Є. К. Бондаренко

Суми – 2019 рік

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи магістра
на тему «УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ»
студентки Власенко Марини Миколаївни

Актуальність теми кваліфікаційної роботи на сьогоднішній день має велике значення для підприємств, особливо в сучасних ринкових умовах господарювання. Адже управління оборотним капіталом має прямий вплив на фінансово-господарську діяльність. Незважаючи на значну кількість публікацій, що освітлюють проблемні аспекти обраної теми, не має чіткого механізму щодо управління оборотним капіталом, на основі якого можна буде приймати рішення які призведуть до підвищення ефективності діяльності підприємства.

Мета кваліфікаційної роботи магістра полягає в розробці та дослідженні теоретичних і практичних рекомендації, щодо управління оборотним капіталом ПрАТ «Еліта».

Об'єкт дослідження є процес управління оборотним капіталом ПрАТ «Еліта».

Предмет дослідження є теоретичні та практичні аспекти управління оборотним капіталом підприємства на ПрАТ «Еліта».

Основний результат роботи полягає в:

- авторському визначенні поняття «оборотний капітал»
- дослідженні системи управління оборотним капіталом
- оцінці фінансово-господарського стану ПрАТ «Еліта»
- оцінці оборотного капіталу ПрАТ «Еліта»
- розробці заходів, щодо оптимізації оборотного капіталу ПрАТ «Еліта»

Одержані результати можуть бути використаними ПрАТ «Еліта» під час управління оборотними активами.

Ключові слова: управління оборотним капіталом, оборотні кошти, оборотні активи, оптимізація оборотного капіталу

Основний зміст кваліфікаційної роботи викладено на 44 сторінках, з яких список використаних джерел із 71 найменувань. Робота містить 11 таблиць, 14 рисунків, а також 2 додатків.

Рік захисту роботи – 2019 рік

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
Д. е. н., професор _____

_____ І. О. Школьник

“ ___ ” _____ 2019 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

студенту 2 курсу групи Ф.мз-81а

Власенко Марини Миколаївни

1. Тема роботи Управління оборотним капіталом _____
затверджена наказом по СумДУ № _____ від “ ___ ” _____ 20__ року
2. Строк подання студентом закінченої роботи “ ___ ” _____ 2019 року
3. Мета кваліфікаційної роботи розробка та дослідженні теоретичних і практичних рекомендації, щодо управління оборотним капіталом ПрАТ «Еліта».
4. Об'єкт дослідження процес управління оборотним капіталом ПрАТ «Еліта».
5. Предмет дослідження теоретичні та практичні аспекти управління оборотним капіталом підприємства на ПрАТ «Еліта».
6. Кваліфікаційна робота виконується на матеріалах законодавчі акти, статті та публікації різних науковців, методичні матеріали, а також фінансова звітність та статутний капітал ПрАТ «Еліта»
7. Орієнтовний план кваліфікаційної роботи, терміни подання розділів керівникові та зміст завдань для виконання поставленої мети

№ п/п	Назва розділу	Термін подання
1	Теоретико-методологічні аспекти управління оборотним капіталом підприємства	
2	Аналіз формування та використання оборотного капіталу підприємства на прикладі ПрАТ «Еліта»	

Зміст завдань для виконання поставленої мети кваліфікаційної роботи магістра:

1. Визначити сутність поняття «оборотний капітал».
2. Дослідити методичні підходи щодо управління та оптимізації оборотного капіталу.
3. Проаналізувати фінансово-господарський стан ПрАТ «Еліта».
4. Здійснити аналіз оборотного капіталу підприємства.
5. Удосконалити політику управління оборотним капіталом та запропонувати заходи її оптимізації.

8. Консультації по роботі:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1			
2			
3			

9. Дата видачі завдання: “ ____ ” _____ 20__ року

Керівник кваліфікаційної роботи _____ Є. К. Бондаренко

Завдання до виконання одержав _____ М. М. Власенко

ЗМІСТ

Вступ.....	2
1. Теоритико-методологічні аспекти управління оборотним капіталом підприємства	4
1.1. Сутність, склад та структура оборотного капіталу підприємства	4
1.2. Політика управління оборотним капіталом підприємства	10
2. Аналіз формування та використання оборотного капіталу підприємства на прикладі ПрАТ «Еліта».....	19
2.1. Загальна характеристика фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Еліта»	19
2.2. Аналіз оборотного капіталу та заходи щодо оптимізації управління оборотними активами підприємства ПрАТ «Еліта»	29
Висновки.....	41
Список використаних джерел.....	44
Додаток А Наукові підходи до визначення поняття «оборотний капітал».....	51
Додаток Б Фінансова звітність ПрАТ «ЕЛІТА» за 2014-2018рр.....	53

ВСТУП

Особливості управління оборотним капіталом вже довгий час залишаються актуальною темою, адже від цього прямо залежить прибутковість підприємства. А зараз ця тема набуває все більшої популярності, адже в кризових умовах, які на сьогодні на жаль супроводжують діяльність підприємств, потрібно більше уваги приділити цьому питанню. Адже за допомогою управління оборотним капіталом керівництво компанії може мінімізувати та запобігти ризикам втрати та зменшення прибутку.

Вже довгий час ця тема зустрічається в роботах науковців. Теоретичні та методологічні аспекти щодо тлумачення управління оборотним капіталом, аналізу використання та побудови системи управління оборотним капіталом розглядаються в наукових роботах таких вчених: Каламбет С.В. [25], Приймак Т.О. [51], Володькіна М.В. [10], Ковалев В. [27], Зелгавилс И.В. [22], Білик М.Д. [5], Кулішов В.В. [30], Пархоменко О.П., [44] Лайко П.А. [32], Брігхем Є.Ф. [7], Слав'юк Р.А. [61], Аранчій В.І. [1] та інші.

Не зважаючи на значну кількість праць в цій темі є зрозумілим, що у більшості робі не відображено універсальної методики щодо управління оборотним капіталом і оцінки ефективності оперативного управління. Згадані вище проблеми дозволяють вважати, що обрана тема кваліфікаційної роботи є актуальною як з практичної, так і з теоретичної точки зору.

Метою кваліфікаційної роботи є розробка та дослідження теоретичних і практичних рекомендації, щодо управління оборотним капіталом ПрАТ «Еліта».

Для досягнення мети, нам потрібно вирішити наступні завдання:

- визначити сутність поняття «оборотний капітал»;
- дослідити методичні підходи щодо управління та оптимізації оборотного капіталу;
- проаналізувати фінансово-господарський стан ПрАТ «Еліта»;
- здійснити аналіз оборотного капіталу підприємства;

– удосконалити політику управління оборотним капіталом та запропонувати заходи її оптимізації.

Об'єктом дослідження є процес управління оборотним капіталом ПрАТ «Еліта».

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти управління оборотним капіталом підприємства на ПрАТ «Еліта».

В процесі дослідження нами були використані такі методи: теоретичного узагальнення, спостереження, порівняння, статистичного, фінансового, логіко-структурного аналізу, загальнонаукові методи (групування, графічний та табличний методи).

Інформаційною базою стали законодавчі та нормативно-правові акти; наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, статті із теми дослідження розміщені у періодичних виданнях, дані з мережі Інтернет, облікові та статистичні дані ПрАТ «Еліта» за 2014-2018 рр.

1. ТЕОРИТИКО-МЕТОДОЛОГОІЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність, склад та структура оборотного капіталу підприємства

Найважливішим аспектом в фінансовій діяльності підприємства є ефективне управління оборотними коштами, оскільки оборотні кошти служать для забезпечення безперервності процесів виробничої діяльності та збуту, а також відіграють важливу роль у забезпеченні стабільності ринку та економічної безпеки підприємства. Прийняті рішення щодо використання та управління оборотними коштами значно впливають на ефективність та конкурентоспроможність підприємства, а також на ліквідність та рентабельність активів.

Проаналізувавши думки вчених (Додаток А), щодо визначення поняття «оборотний капітал», можемо виділити чотири підходи до розуміння сутності цього поняття.

У першому підході оборотний капітал порівнюють з коштами, які вкладають для того щоб сформувати оборотні фонди. Цю думку поділяє Т.А. Приймак [51], А.М. Піддєрьогін [65], Каламбет С. В. [25], вони також ототожнюють оборотні кошти з оборотним капіталом.

Другий підхід розглядає оборотні кошти як сукупність активів, використовуваних під час операційного циклу. Цю позицію підтримує М.В. Володкіна [10], В.В. Ковальов [27], І. В. Зелгавіс [22], М. Д. Білик [5], В.М. Шелудько [68]. Представники даного підходу розкривають сутність оборотних коштів з точки зору залучених грошових коштів та їх еквівалентів, які використовуються протягом операційного циклу або протягом всього року.

Третій підхід передбачає розуміння оборотних коштів як попередньої цінності. Цієї думки притримуються: В.В. Кулешов [30], А. П. Пархоменко [44], Л.І. Абалкіна [70] та П.А. Лайків [32]. Вони трактують оборотні кошти як вартість, що формується в результаті операційної діяльності.

Четвертий підхід прирівнює оборотний капітал, до інвестиції в оборотні кошти. Тобто, оборотний капітал вкладається в виробництво або певні об'єкти з метою отримати позитивний фінансовий результат в майбутньому. Цю позицію підтримують Е. Ф. Брігхем [7], Р.А. Слав'юк [61], В.І. Аранчій [1].

Тому з проаналізованої інформації можна сказати, що ідентифікація таких понять, як оборотний капітал, оборотні кошти та оборотні активи є неможливою. Оборотні кошти виражаються лише у вартісній формі. Оборотні активи є матеріальними, а оборотний капітал включає ці дві форми.

В результаті ми формуємо власне визначення поняття «оборотний капітал» з попереднього узагальнених трактувань різних вчених. На наш погляд, це та частина капіталу, яку підприємство вкладає у оборотні виробничі активи, а саме у змінні та постійні фонди безперервного виробництва товару чи послуги і яка, в результаті отримання прибутку, може виражатися як у вартісній, так і в матеріальній формах.

Оборотні кошти знаходяться в постійному русі, обслуговуючи всі стадії виробничого процесу. Більше того, справедливо виділити такі етапи: грошовий, виробничо-товарний і знову грошовий.

У формалізованій формі схема обігу оборотних коштів може бути представлена у формулі 1.1:

$$Г - Т - В - Т^* - Г^*, \quad (1.1)$$

де Г – гроші;

Т – засоби виробництва;

В – виробництво;

Т* – готові вироби;

Г* – сума грошей, отримана після продажу товару.[71]

На першому етапі (Г – Т) з авансовими вкладками здійснюється придбання та накопичення необхідних запасів.

Другий етап ($T - B - T^*$) це споживання цих запасів і створення продукції. Результатом цього етапу є виробництво готової продукції.

Третя стадія ($T^* - T^*$) і кінцева стадія обороту, це знову це грошова форма, результатом продажу вже виробленої продукції.

Отже, оборотні кошти, таким чином, утворюють безперервний цикл і в кінці T і T^* порівнюються. Якщо, $T < T^*$ свідчить про те, що за період одного обороту сформувався позитивний фінансовий результат підприємства.

Фонди виробництва і обігу, в сукупності, складають оборотний капітал.

Рисунок 1.1 – Ключові елементи, що входять до оборотного капіталу

Джерело: складено автором за даними [42]

Виробничими фондами являються предмети праці, які використовуються при виробництві і повністю в ньому застосовуються, таким чином змінюючись і втрачаючи свою первісну форму, а також які повністю перекосять всю свою

вартість на готову продукцію. Якщо узагальнити оборотні фонди, то це елементи, що не беруть участі при виробництві продукції але використовуються для обслуговування виробничого процесу, схема зображена на рисунку 1.1.

Важливим елементом є виявлення зв'язку оборотного капіталу з джерелами його формування. Саме у взаємозв'язку і взаємозумовленості джерел, які формують оборотні кошти, а також напрямів їх авансування в сферу виробництва і обігу розкривається природа оборотного капіталу, відмінна від більш вузького розуміння оборотних активів. Так, оборотний капітал вперше створюються при відкритті підприємства, в той момент, коли створюється (акціонерний) капітал. Надалі джерелами приросту оборотного капіталу стає чистий прибуток, а також стійкі пасиви, які в сукупності утворюють категорію власного (чистого) капіталу, забезпечуючи фінансову стійкість підприємства.[71]

Оборотні фонди формуються за допомогою джерел які можна розділити на групи.

Перш за все це власні джерела, до яких входять: власний капітал, грошові кошти на підприємстві, а також кошти, які є запозиченими. Дана схема відображується на рисунку 1.2.

До запозичених коштів належать кошти, які надають банки у вигляді кредитів, кредити які надають постачальники за товари чи певну роботу і загальна кредиторська заборгованість підприємства.

Капітал підприємства при розвитку діяльності суб'єкта господарювання відіграє значну роль, оскільки він забезпечує стабільність підприємства, а також його стійкість з фінансової точки зору. Що стосується власних коштів, то за їх допомогою підприємство має змогу передавати їх іншим господарським суб'єктам, продавати, а також здавати в оренду.[16]

Банківські кредити можуть забезпечити підприємство необхідними оборотними фондами. В цьому випадку, головним критерієм для отримання позикових коштів від банківських установ є стійкість фінансових показників підприємства.

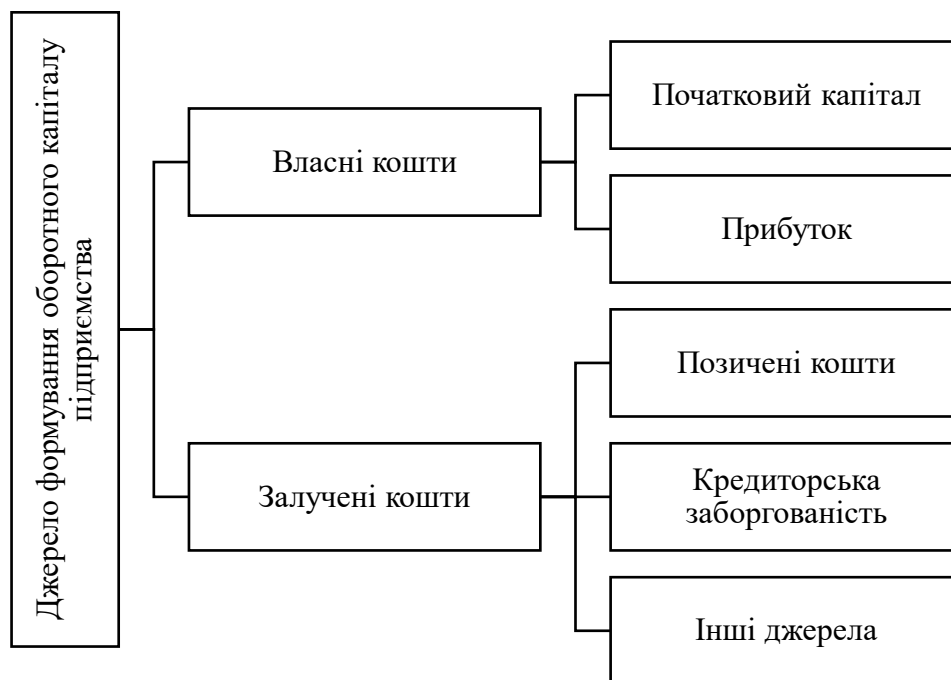

Рисунок 1.2 – Джерела формування оборотного капіталу підприємства

Джерело: складено автором за даними [71]

Існують певні принципи оптимальних запасів, розміру оборотних коштів які поділяються на нормативні і ненормативні. Нормативними коштами являються ті, що можуть цілком економічно обґрунтувати необхідність у відповідних фондах.

Що стосується ненормативних, то до них належать ті фонди, які включають в себе елементи фондів обігу. Тобто під час управління даною категорією контролюється уникнення значного підвищення необґрунтованих фондів обігу.

До ненормативних фондів належать заборгованість дебіторів, кошти які зберігаються на банківських рахунках і безпосередньо гроші в касі підприємства.

Залежно від галузі, в якій веде свою діяльність підприємство, структура оборотних коштів буде різною і матиме свої особливості. Для ефективної діяльності варто визначити власну оптимальну структуру оборотних коштів. Їх структура може змінюватися під впливом деяких факторів:

- залежність від організації виробництва того чи іншого підприємства;
- враховується також специфіка збуту та постачання;
- важливим є розташування компанії, які постачають і купують продукцію;
- великий вплив має структура витрат під час виготовлення продукції;

- впливає також специфіка діяльності підприємства;
- рівень технологічного оснащення, а також якість виготовленої продукції і тому подібне.[16]

Оборотні кошти відіграють досить значну роль на підприємстві, оскільки є дзеркалом, де відображується фінансове становище підприємства. Наприклад, якщо спостерігається занадто велике збільшення заборгованості дебіторів, незавершеного виробництва, або ж значної кількості готової продукції, це все свідчить про фінансове погіршення на даному підприємстві. Оскільки заборгованість дебіторів – це частина коштів, що відволікається з обороту підприємства, а використовується дебіторами. Що стосується значної кількості готової продукції, що залежується на складі, знову ж кошти з обороту витрачаються і знижується обсяг реалізації, відбувається затоварення на складі, таким чином значна частина коштів відволікається в наслідок чого відбувається недоотримання прибутку. Якщо ж налагодити систему збуту продукції, щоб не відбувалося складського накопичення, а підприємство працювало на замовлення, то даний механізм не затримуватиме грошові кошти на даній стадії.

Отже, оборотний капітал є важливою частиною підприємства, організація і управління якою приносить підприємству основний прибуток. Тому це є основною причиною, що управління оборотним капіталом зацікавило багатьох вчених до його вивчення. Проаналізувавши їх праці було виокремлено чотири підходи до розуміння цього терміну, а також сформовано власне визначення.

Також в результаті дослідження є зрозумілим, що під час організації оборотних коштів, визначається їхня потреба на підприємстві, також проводиться аналіз їх структури, а також джерел які формують оборотні кошти та звертається увага на методи управління для успішного використання та підвищення його ефективності.

1.2. Політика управління оборотним капіталом підприємства

Успішне управління оборотними капіталом і активами вирішує цілий комплекс проблем стратегічного розвитку підприємства і забезпечує високі кінцеві результати всієї його господарської діяльності. З урахуванням цієї високої ролі, менеджмент оборотного капіталу на кожному підприємстві має базуватися на широкому спектрі вже накопичених системних знань в цій області і ефективному практичному використанні моделей, фінансових інструментів, механізмів та методів.

Головною метою при управлінні оборотними активами є вміння забезпечити їх оптимальну кількість та структуру, що, в свою чергу, буде стимулятором для розвитку підприємства. Така мета формується за рахунок двох факторів.

По-перше, при досягненні поставленої цілі, управління оборотними активами спрямовується на вирішення конкретних задач, до яких відносяться:

- створення всіх умов для забезпечення безперервного, ефективного виробництва, для цього формуються окремі види активів в залежності від обсягів діяльності підприємства, також значний вплив має тривалість операційного і фінансового циклу;

- прискорення оборотності в цілому всіх оборотних активів відбувається за рахунок збільшення частки тих активів, у яких більша оборотність і, в той же час, відбувається зменшення частки тих активів, які повільно обертаються;

- забезпечується поточна ліквідність, яка є достатньою для того, щоб підтримувати платоспроможність підприємства, реалізація відбувається шляхом постійного контролювання розмірів оборотних, найбільш ліквідних, активів, які також мають вигляд фінансових інвестицій і за необхідності можуть швидко конвертуватися у грошові кошти;

- збільшення рентабельності оборотних активів шляхом мінімізації ризику їх втрати;

– встановлення ідеального співвідношення між поточною та довгостроковою заборгованістю при фінансуванні активів.[71]

Прийнято виділяти наступні принципи управління оборотними активами:

– взаємопов'язаності – передбачає управління оборотними активами в рамках узагальненої системи, що управляє фінансами підприємств, оскільки будь-які рішення впливають на ефективність функціонування;

– своєчасності – принцип ґрунтується на вчасному формуванні та управлінні всіма складовими оборотних активів, даний принцип повинен також базуватися на отриманій достовірній інформації;

– координації – спрямовує керівництво підприємства на те, щоб досягати узгодження в певних рішеннях стосовно оборотних активів щодо поточної заборгованості;

– безперервності – даний принцип передбачає постійний і безперервний процес прийняття та вирішення управлінських питань, які, в свою чергу, впливають на ліквідність та здатність швидко покривати власні зобов'язання;

– оптимальності – передбачає визначення певних, оптимальних розмірів оборотних активів і складових, що їх доповнюють;

– раціональності – говорить про ефективність розподілення активів при господарській діяльності підприємства. [8]

Основними функціями при управлінні оборотними активами є такі як:

– контрольна – створення безперервного контролю за кількістю оборотних активів, а це в свою чергу контролює ліквідність та здатність швидко покривати власні зобов'язання;

– стабілізуюча – ця функція тісно пов'язана з попередньою, оскільки її реалізація спрямована на ліквідність та здатність швидко покривати власні зобов'язання та підтримувати успішні фінансові позиції для подальшого розвитку;

– аналітична – за рахунок цієї функції відбувається регулярний аналіз складових та структури оборотних активів, спостерігається динаміка даного показника, а також відбувається аналіз факторів. [24]

Фінансова стратегія підприємства включає в себе управління оборотним капіталом, сюди входить формування потрібного обсягу і структури оборотного капіталу, також включає джерела фінансування – їх оптимізації та реалізації.[8]

Проаналізувавши основні положення управління оборотним капіталом, ми побудували модель даної системи, що зображена на рисунку 1.3

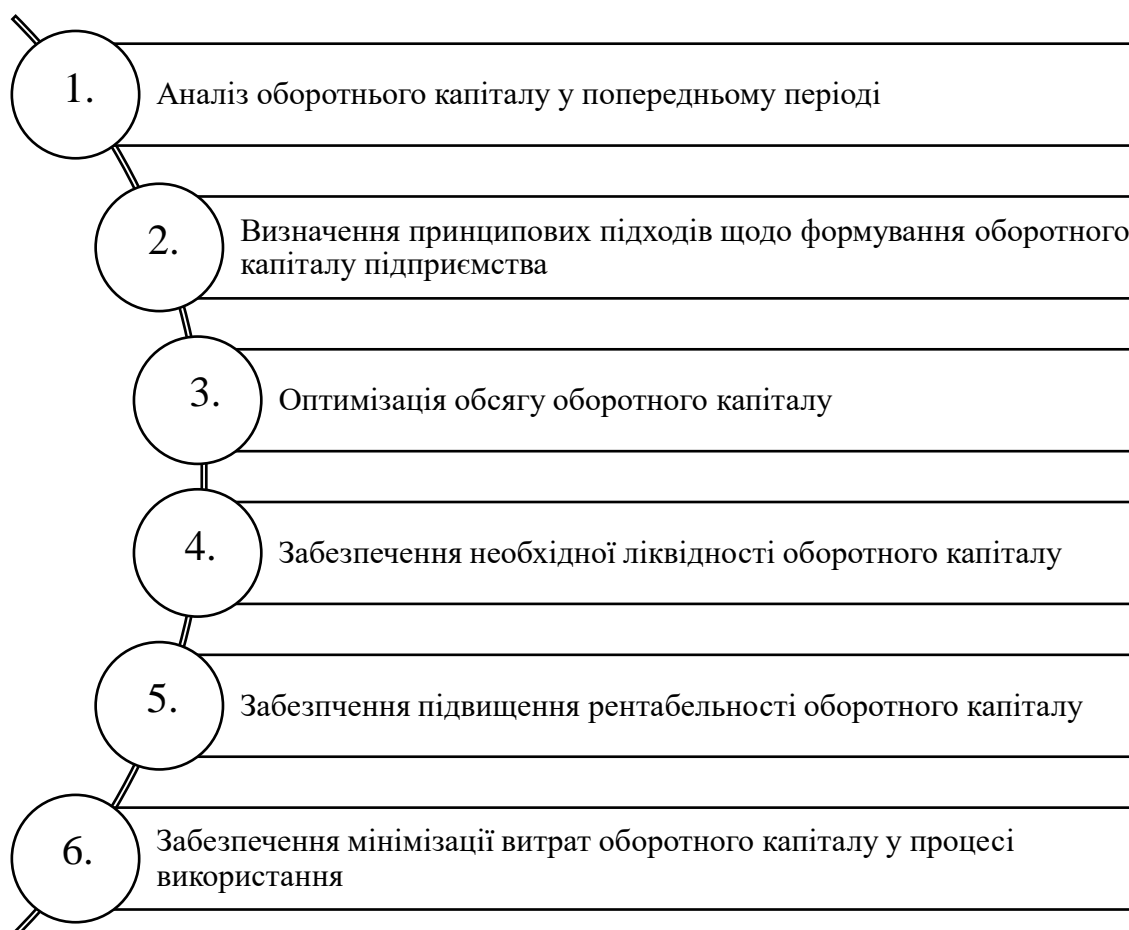

Рисунок 1.3 – Модель структури управління оборотним капіталом підприємства

Джерело: складено автором за даними [39]

Розглянувши більш детально перший етап можна умовно поділити його ще на п'ять складових:

Спочатку ми визначаємо загальний обсяг оборотних активів, що зосереджені на підприємстві та аналізуємо зміни в їх обсязі протягом звітного періоду.

Визначається частка оборотних активів від загального обсягу майна та її зміна протягом періоду.

Наступним етапом аналізу – ми розглядаємо динаміку структури оборотних активів, що зосереджені на підприємстві, які формуються за допомогою оборотного капіталу, тобто за рахунок запасів сировини, готової продукції, напівфабрикатів, грошових коштів, що зосереджені на підприємстві, заборгованості дебіторів і тому подібне.

Під час аналізу беруть до уваги динаміку змін кожного з показників оборотних активів, враховується також порівняльні результати цього показника зі змінами в обсягах виробництва продукції та її реалізації. Береться до уваги, як вже було зазначено раніше, частка основних показників оборотних активів в порівнянні з загальною сумою активів. Аналіз активів за окремими їх категоріями, дозволяє визначити їх ліквідність.

Наступним етапом йде визначення темпів обертання оборотного капіталу, а також окремих категорій активів. Під час аналізу досліджуються загальні показники темпів обертання а також структура циклів таких категорій як операційної, виробничої та фінансової. Беруться до уваги головні фактори, за допомогою яких і визначаються наведені цикли. [39], [58]

Четвертою частиною аналізу є визначення рентабельності оборотного капіталу. Проводиться аналіз впливу різних чинників на даний показник [11]. Під час оцінювання використовуються коефіцієнт рентабельності, а також використовується модель «Дюпон», яка має вигляд, що відображено в формулі 1.2.

$$\text{Рентабельність оборотного капіталу} = \text{Рентабельність реалізації продукції} * \\ * \text{Оборотність оборотного капіталу.} \quad (1.2)$$

Отримані результати аналізу можуть дозволити визначити успішність управління оборотним капіталом, а також допомогти виділити найголовніші шляхи його покращення в майбутньому.

І на останок, береться до уваги структура найбільших джерел поповнення оборотного капіталу.

На другому етапі нам потрібно визначити підхід щодо формування оборотного капіталу. В економічній літературі виділяють в основному три підходи до фінансування оборотного капіталу: консервативний, поміркований, агресивний.

На рисунку 1.4. можна побачити, що один і той же обсяг виробництва і збуту продукції, що залежить від стратегії, може визначити значний діапазон коливань запланованої суми оборотного капіталу.

Рисунок 1.4. – Рівні оборотних активів для зазначених стратегій фінансування оборотного капіталу [20]

Що стосується агресивної політики управління, то характеризувати її можна значною кількістю поточних активів від загальної їх кількості, а також значним періодом їх обороту. На підприємстві є значна кількість грошових коштів, а також значні запаси сировини і продукції, а також стимулюючи продажі, збільшує дебіторську заборгованість. Даний тип моделі може дозволити собі лише те підприємство, у якого є широкий доступ до короткострокових позик. Ознаками цієї політики є значне підвищення короткострокових позик, сюди в ходять короткотермінові кредити банків, що становить близько 50% від загальної суми активів. Агресивна модель зображена на рисунку 1.5.

Необоротні активи (НА)	Власний капітал (ВК)
Постійна частина оборотних активів (ПЧ)	Довгострокові зобов'язання (ДЗ)
Змінна частина оборотних активів (ЗЧ)	Поточні зобов'язання (ПЗ)

Рисунок 1.5. – Агресивна модель управління оборотним капіталом

Наступним підходом є помірний, який спрямовується на те, щоб забезпечити повне задоволення потреби у будь-яких видах оборотних активів на поточний період, а також для створення хороших страхових розмірів на той випадок, коли відбудеться збій при операційній діяльності. Таким чином можна забезпечити хороше співвідношення між утвореними ризиками та ефективністю розподілення фінансових ресурсів.[36]

Необоротні активи повністю фінансуються власним капіталом, а основну частину оборотного капіталу складає змінна частина. Оборотний капітал в більшій мірі фінансується за рахунок використання довгострокових зобов'язань.

Необоротні активи (НА)	Власний капітал (ВК)
Постійна частина оборотних активів (ПЧ)	Довгострокові зобов'язання (ДЗ)
Змінна частина оборотних активів (ЗЧ)	Поточні зобов'язання (ПЗ)

Рисунок 1.6. – Помірна модель управління оборотним капіталом

Порівняно з попередніми моделями, консервативна політика навпаки обмежує ріст найбільш ліквідних активів, тобто відбувається достатня визначеність діяльності господарювання: відомі кількості продажів, входить також термін надходження різних платежів, частка запасів, які необхідні для діяльності, а також

враховується період їх використання; незначна частка найбільш ліквідних активів від загальної їх кількості, а також короткий термін оборотності оборотних активів.

Найбільшим плюсом цієї моделі є значний рівень рентабельності активів, а до недоліків належить значна ймовірність неплатоспроможності якщо буде порушений термін надходження або сплати коштів підприємству.

Схематично консервативна модель зображена на рисунку 1.7.

Необоротні активи (НА)	Власний капітал (ВК)
Постійна частина оборотних активів (ПЧ)	
Змінна частина оборотних активів (ЗЧ)	Довгострокові зобов'язання (ДЗ)

Рисунок 1.7. – Консервативна модель управління оборотним капіталом

Виходячи з проаналізованих моделей управління оборотним капіталом можна сказати, що агресивна політика має можливість вирішити питання щодо зменшення ризику технічної неплатоспроможності, в той же час не може збільшити й покращити показники економічної рентабельності активів. Якщо ж підприємство всіяко утримує збільшення найбільш ліквідних активів, намагаючись мінімізувати їх частку від загальної суми всіх активів – це є характеристикою консервативної політики. Помірна політика зосереджується на проміжному становищі. За оптимальною моделлю фінансова рентабельність активів, а також ризик несплати зобов'язань, і період оборотності коштів знаходяться на середніх рівнях. Що стосується компромісної політики – є помірність частки короткотермінових банківських кредитів. [36]

На третьому етапі управління оптимізується обсяг оборотного капіталу.

Для початку розробляється система заходів по скороченню терміну операційного циклу.

Період циклу виробництва має залежність від значної кількості факторів:

- кількість витраченого робочого часу, який необхідний, для того щоб отримати готову продукцію, відповідно технічно визначеного необхідного періоду часу;

- залежить від одночасно використовуваних предметів праці;

- впливає також тривалість операції нетехнологічного характеру;

- термін перерв під час виробничого процесу;

- впливає також прийнятий рух предмету, який обробляється під час виробництва.[27]

Проаналізувавши такі елементи виробничого циклу, керівництво може розробити заходи, стосовно покращення ефективності виробництва.

Наступним кроком буде оптимізація обсягу, а також рівня окремих різновидів оборотного капіталу. І на кінець визначається загальний обсяг оборотного капіталу на наступний період.

Четвертий етап полягає в забезпеченні потрібної ліквідності оборотного капіталу. Для цього ми повинні розробити графік середньої «сезонної хвилі» оборотного капіталу, який будується за рахунок отриманих результатів аналізованої щомісячної динаміки найбільш ліквідних активів, які підраховуються у днях або сумарно за декілька попередніх років. Наступним кроком четвертого етапу є розрахунок коефіцієнтів нерівномірності (максимального і мінімального) оборотних активів, відповідно до співвідношення їх середнього рівня. Наступним етапом розрахунку є визначення суми постійної частки найбільш ліквідних активів, а також враховується максимальна і середня сума частки оборотних активів, які змінюються у майбутньому періоді.[50]

На п'ятому етапі перед керівництвом стоїть завдання забезпечити збільшення рентабельності оборотного капіталу. Це є найбільш актуальним завданням для підприємства, що в свою чергу, стимулює своєчасне використання тимчасово вільних коштів у активах. При формуванні найбільш ефективної частки короткотермінових фінансових вкладень використовуються вільні залишки коштів в обігу, саме це стимулює збільшення рентабельності оборотного капіталу.

І останнім елементом є забезпечення мінімізації затрат оборотного капіталу під час використання. Описані види оборотного капіталу певною мірою мають свої ризики втрат. Таким чином, це може пов'язуватися з терміном або умовами зберігання сировини, продукції або інших складових виробничого процесу. Недотримання умов зберігання та використання або не усвідомлення можливих ризиків може призвести до незапланованих втрат. Отже управління оборотним капіталом повинно врахувати ці ризики та розробити план, що до їх мінімізації або уникнення.[21]

Отже, як висновок можна сказати, що управління оборотним капіталом вирішує основні проблеми стратегічного розвитку, сприяє максимізації прибутку, збільшенню рентабельності та зростанню ефективності операційного циклу. Також було досліджено мету, завдання, розглянутими були також принципи та функції, які допомагають ефективно управляти оборотним капіталом. В кінці було сформовано модель за допомогою якої на підприємстві відбувається управління оборотним капіталом, що, в свою чергу, складається з 6 елементів. За допомогою цієї моделі всі поставлені завдання, що до процесу управління – виконуються.

2. АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА НА ПРИКЛАДІ ПрАТ «Еліта»

2.1. Загальна характеристика фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Еліта»

ПрАТ «Еліта» має довгу історію. Підприємство було побудовано на базі Сосницької (Чернігівська область) швейно-галантерейної фабрики, що почала своє існування в 1970 році та спеціалізувалась а пошитті корсетних виробів. Підприємство пройшло довгий шлях, від окремих кравців-кустарників, артелей та об'єднань, фабрики і нарешті до сучасного стану.

Це закрите акціонерне товариство «Еліта», яке створене у відповідності з рішенням на загальних зборах акціонерів в 2 квітні 1996 році, шляхом перетворення його з відкритого в закрите (відбулось 28 лютого 2011 року)

Товариство створене з метою отримання прибутку на основі здійснення підприємницької діяльності у відповідності та на умовах, визначених діючим законодавством та статутом підприємства.

Відповідно до статуту основні види діяльності :

- Виробництво спіднього одягу ;
- Оптова торгівля одягом і взуттям;
- Роздрібна торгівля одягом;
- Вантажний автомобільний транспорт;
- Надання в експлуатацію або здача в оренду власного нерухомого майна.

Починаючи з 1971 року, основною діяльністю емітента є виробництво та продаж спідньої жіночої білизни. На сьогоднішній день, цей ринок дуже розвинутий та відповідно має різні цінові категорії. Конкурентами підприємства можна вважати виробників з Білорусії, Китаю, Латвії, Туреччини, а також вітчизняні виробники. Найбільший попит на продукцію припадає з квітня по вересень, а отже підприємство має сезонні коливання. Споживачами продукції є торгові підприємства з Російської федерації та України. Основні постачальники

резиденти Латвійської республіки ТОВ «Лаума Фабрікс» та АТ «Арта-Ф». В діяльності емітента основним ризиком залишається коливання курсу валюти, адже підприємство постачає сировину з-за кордону, тому для їх мінімізації емітент уклав довгострокові договори з постачальниками.

Також компанія у своїй діяльності, крім чинного законодавства України, керується:

–внутрішніми нормативними актами Компанії: Положенням про Ревізійну комісію, Статутом, Положенням про Наглядову раду, Положенням про Загальні збори акціонерів, Положенням про Правління, а також іншими внутрішніми нормативними актами Компанії;

–протоколами Загальних зборів акціонерів. Наглядової ради, Правління, Ревізійної комісії;

–реєстраційними документами;

–іншими документами, що передбачені чинним законодавством України.

Фінансовий стан підприємств – поняття багатогранне, комплексне і достатньо неоднозначне. Загалом змістова характеристика цього поняття розглядається як результат взаємодії компонентів фінансових відносин, виражається через сукупність факторів виробничо-господарської діяльності, а також відображає розміщення, використання та наявність економічних ресурсів що знаходяться у суб'єкта господарювання.

У виробничо-фінансовій діяльності, фінансовий стан вважається дуже важливою характеристикою, адже під цим поняттям розуміють забезпечення підприємства відповідною кількістю і обсягом фінансових ресурсів, що є обов'язковими для підтримання ефективної діяльності та забезпечення платоспроможності.

Розпочнемо аналіз фінансового стану ПрАТ «Еліта» з розгляду формування чистого фінансового результату.

Таблиця 2.1. – Показники фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Еліта» за 2014-2018 рр.

Показник	Рік					Відхилення, +/-
	2014	2015	2016	2017	2018	
Власний капітал, тис. грн.	67 401	75 652	70 201	79 485	85 886	18 485
Зареєстрований капітал, тис. грн.	569	569	569	569	569	0
Власний оборотний капітал, тис. грн.	59 374	68 652	61 934	66 167	74 737	15 363
Чистий оборотний капітал, тис. грн.	16 385	22 751	22 541	24 241	31 268	14 883
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	28 518	34 510	48 080	57 400	61 905	33 387
Собівартість реалізованої продукції(товарів, робіт, послуг), тис. грн.	20 641	24 869	37 214	40 951	45 504	-24 863
Валовий прибуток, тис. грн.	7 877	9 641	10 866	16 449	16 401	8 524
Чистий фінансовий результат, тис. грн.	3 627	4 469	1 947	10 180	9 862	6 235
Фондовіддача	7,60	5,23	7,54	10,02	11,90	4
Фондоємність	0,13	0,19	0,13	0,10	0,08	0
Фондоозброєність	11,13	19,57	20,77	19,54	20,00	9
Рентабельність діяльності	0,97	0,68	0,31	1,78	1,90	1
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	3 752	6 596	6 376	5 726	5 201	1 449
Середньоспискова чисельність працівників, чол.	337	337	307	293	260	-77

Проаналізувавши показники можна сказати, що за аналізований період підприємство має позитивну тенденцію до розвитку адже за 5 років керівництво збільшило чистий прибуток на 6 235 тис грн, не зважаючи на значне збільшення собівартості продукції, що відбулось через нестабільну ситуацію в країні. Після 2014 року ціна за сировину почала стрімко зростати. Так як підприємство займається виготовленням спідньої жіночої білизни є певні труднощі в сировині, а саме в тому, що матеріали для виробництва постачаються з за кордону, тому ціна сировина прямо залежить від курсу валюти.

Не зважаючи на проблеми зумовлені зовнішніми факторами, керівництво врахувало такі ризики та змінило стратегію, завдяки чому змогло отримати прибутки за аналізовані періоди.

Аналізуючи структуру активів можна сказати, що у підприємства переважає «важка» група активів. Такий результат свідчить, що структура балансу не мобільна. Також, значну частину своїх ресурсів керівництво направило на фінансування власного бізнесу, тому власний капітал в період з 2014 по 2018 роки зріс на 18 485 тис грн. Також було проведено скорочення працівників, за 5 років було звільнено 77 людей.

Загалом з проведеного аналізу виходить, що діяльність підприємства є прибутковою. Для такого стану було проведено антикризову політику, в результаті якої було скорочено працівників, а також керівництво відмовилось від оновлення основних засобів.

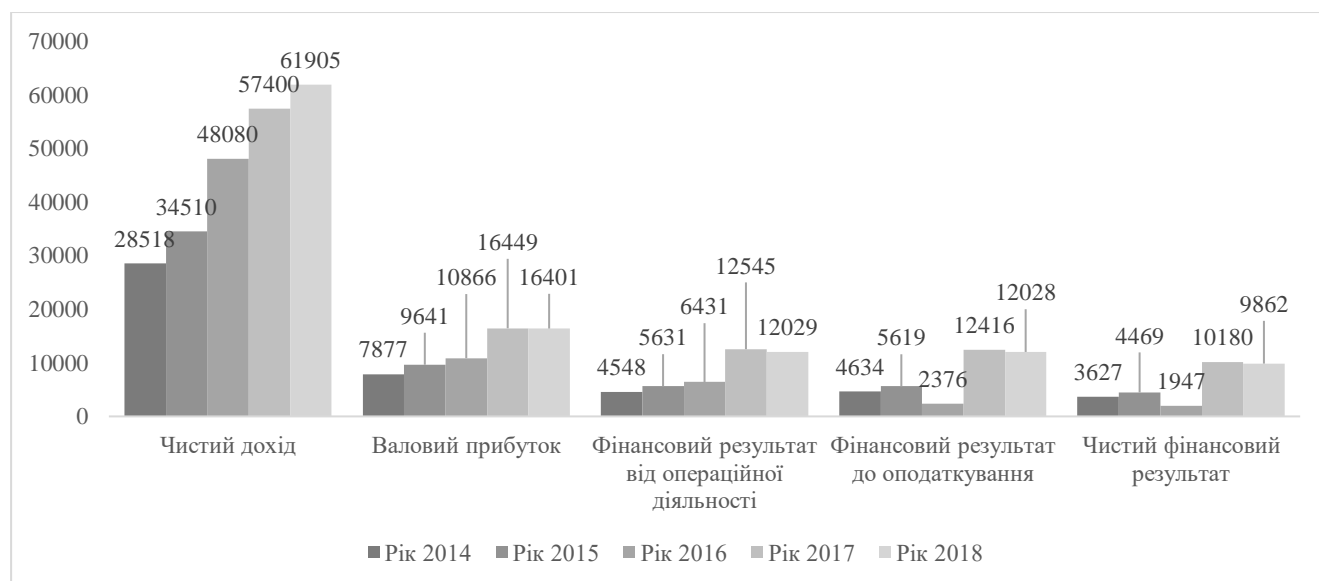

Рисунок 2.1 – Формування чистого прибутку ПрАТ «Еліта» за період 2014-2018 рр.

Проаналізувавши данні, розміщені в рисунку 2.1, ми виявили, що на підприємстві, за 5 років ситуація значно покращилась. Чистий дохід зріс на 33387 тис грн., валовий прибуток та фінансовий результат від операційної діяльності зросли на 7481 тис. грн. Чистий фінансовий результат зріс на 6235 тис грн.

Тож, в якості висновку, можемо сказати, що за аналізовані роки підприємство розвивається і примножує свої прибутки.

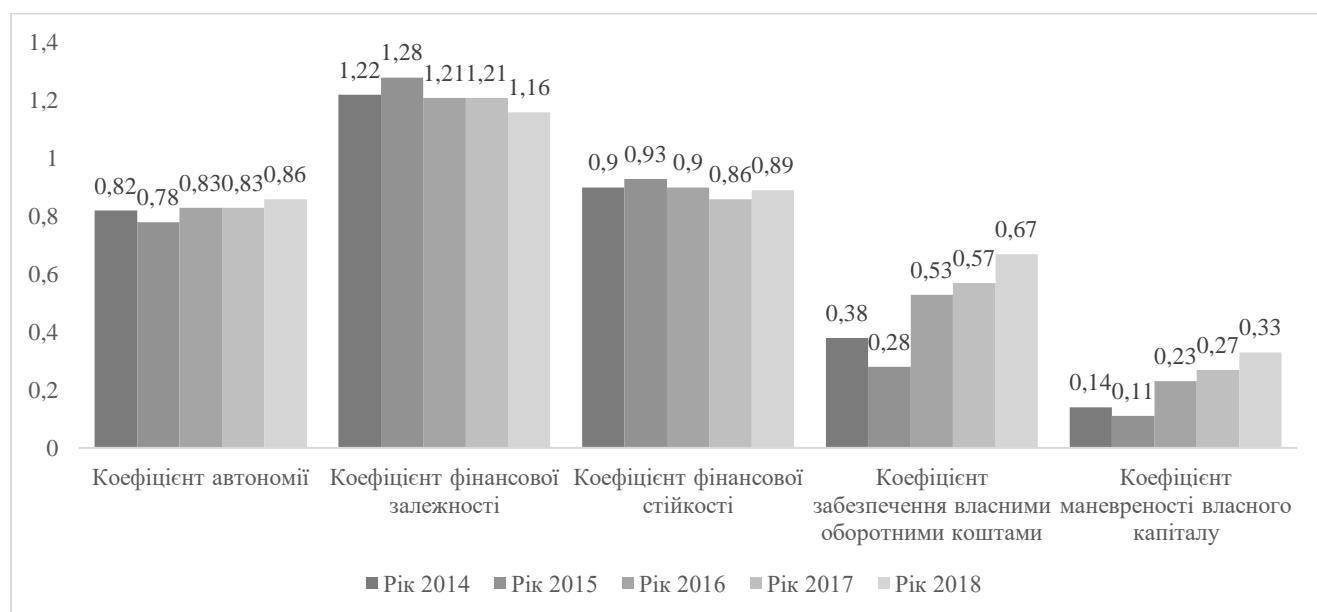

Рисунок 2.2 – Оцінка рівня фінансової стійкості підприємства ПрАТ «Еліта» за період 2014-2018 роки

Коефіцієнти фінансової залежності та автономії є взаємо оберненими і показують скільки на одиницю власного капіталу припадає сукупних джерел. Тож з цих показників можна зробити висновок, що основним джерелом фінансування є власний капітал, який коливається в районі 80% і має тенденцію до збільшення. Отже на підприємстві на кожну гривню власних коштів припадає 16 копійок залучених.

Коефіцієнт фінансової стійкості – індикатор, який говорить про здатність компанії залишатися платоспроможною в довгостроковій перспективі. За нормативним значенням (0,7-0,9) у нашому випадку цей показник залишається в нормі, а отже підприємство стійке.

Про коефіцієнт маневреності можемо сказати, що він показує нам частку вкладених в оборотний капітал власних коштів. Нормативів та чітких рекомендації що до цього коефіцієнта не визначено, але вважається позитивним явищем, якщо він не менше 0,2, при такому значенні це свідчить про забезпечення гнучкості у

використанні власного капіталу. В нашому випадку показник має тенденцію до зростання і в 2018 році склав 0,33, що відображає мобільність залучених власних коштів.

Коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами підтвердив, що підприємство є фінансово стійким. Товариство вважається стійким, якщо цей коефіцієнт більше 0,1. А в нашому випадку, цей показник активно зростає 5 років збільшився на 0,29, що є гарною тенденцією. [38]

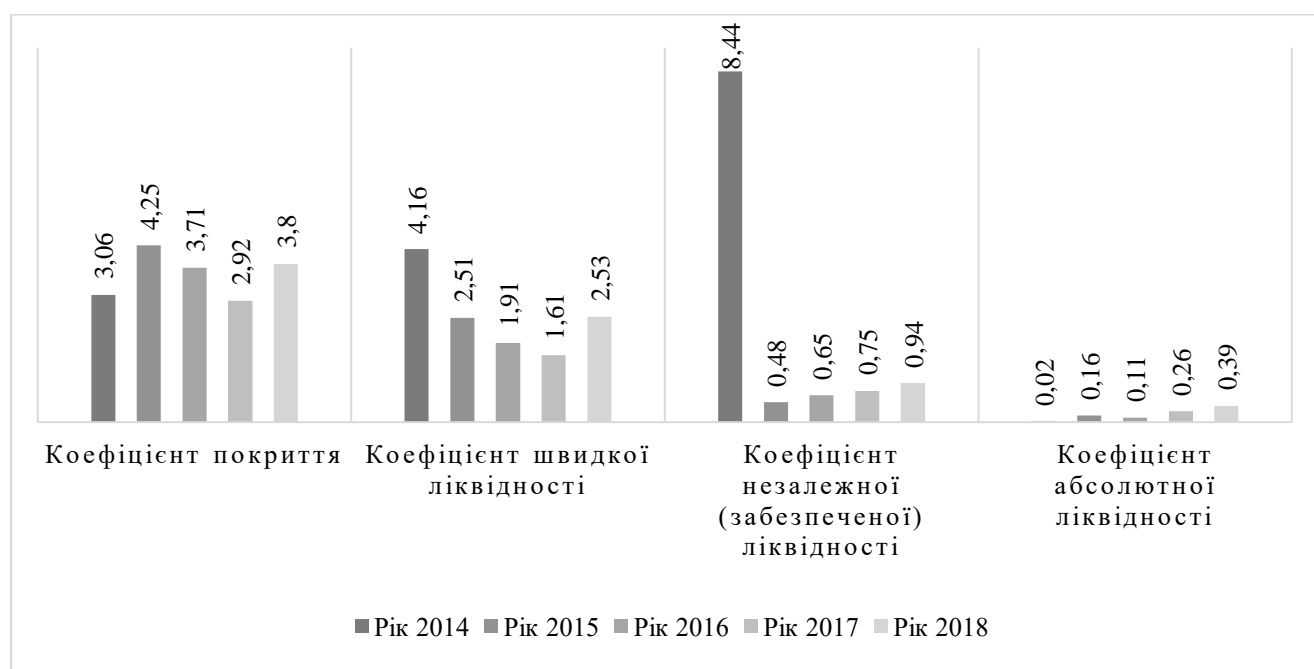

Рисунок 2.3 – Вплив структури та складу оборотних активів ПрАТ «Еліта» за період 2014-2018 роки на його фінансовий стан

Коефіцієнт покриття в періоді 5 років зріс на 0,75, та перевищує 0,6, це означає, що підприємства має достатньо стійкий фінансовий стан.

Виходячи з нормативного значення коефіцієнта незалежної (забезпеченої) ліквідності (що повинен бути більше 0,5), можемо зрозуміти, що на аналізованому підприємстві цей показник знаходиться в нормі.

За допомогою коефіцієнта швидкої ліквідності ми дізнаємось здатність компанії терміново погасити короткострокові зобов'язання за допомогою високоліквідних активів. На аналізованому підприємстві цей показник зменшився

на 1,63, що є негативною тенденцією. Результатом чого стало зниження ліквідності підприємства, а отже керівництво може мати труднощі в швидких розрахунках.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності має досить низький показник але за аналізований період він зріс до 0,39, та все одно не відповідає нормативу (0,5). Цей показник показує частку боргів які виникли на підприємстві та можуть бути сплачені негайно.[50]

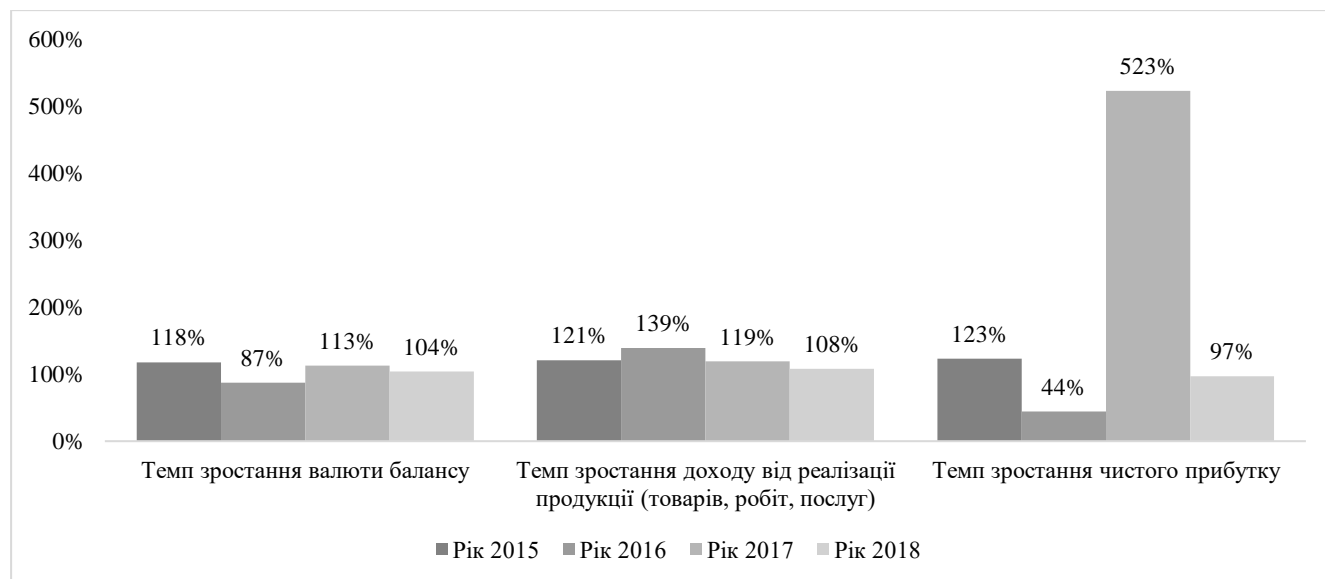

Рисунок 2.4 – Аналіз виконання «золотого правила економіки» за 2015-2018 роки.

«Золоте правило економіки підприємства» виконується при виконанні наступної умови: $TЗ(чп) > TЗ(д) > TЗ(а) > 100\%$. [38] З рисунку 2.4 ми бачимо, що золоте правило економіки підприємства виглядає наступним чином:

2016 рік: $123\% < 121\% > 118\% < 100\%$.

2016 рік: $44\% < 139\% > 87\% < 100\%$.

2017 рік: $523\% > 119\% > 113\% > 100\%$

2018 рік: $97\% < 108\% > 104\% > 100\%$.

Таким чином, лише в 2015 та 2017 роках «золоте правило економіки» виконується, а в 2016 та 2018 роках не виконується лише одна нерівність. Так Ситуація зумовлена тим, що в 2016 році був низький чистий прибуток, в 2017 році, була оновлена цінова політика підприємства, тобто вони підняли ціни на свою

продукцію. Тому це могло бути однією з причин збільшення прибутку в 2017 році майже в 5 разів порівнюючи з 2016 роком. В 2018 році прибуток знизився на 3 % в порівнянні з попереднім роком, що є не дуже поганим фактором. Адже все таки валюта балансу та дохід мають позитивну тенденцію. Тож з проведеного вище дослідження робимо висновок, що підприємство має гарний економічний потенціал, та ефективно використовує активи.

Таблиця 2.2. – Аналіз майнового стану ПрАТ «Еліта» за період 2014-2018 рр.

Показник	Рік					Відхилення, +/-
	2014	2015	2016	2017	2018	
Коефіцієнт вибуття	5,18	0,73	0,54	0,00	0,00	-5,18
Коефіцієнт оновлення	1,33	0,75	0,55	0,01	-8,71	-10,03
Коефіцієнт зносу	-0,92	0,55	0,58	0,63	0,95	1,87
Коефіцієнт придатності	1,92	0,45	0,42	0,37	-0,23	-2,15
Коефіцієнт приросту вартості основних засобів	1,71	0,10	0,01	0,00	-1,63	-3,34

Коефіцієнт вибуття з 2017 року знизився до 0, це свідчить нам про те, що з 2017 року у підприємства основні засоби не вибували. Коефіцієнт оновлення в динаміці зменшується, а в 2018 році взагалі досягнув від'ємного значення, що сталося через відмову керівництва від оновлення основних засобів. Коефіцієнт зносу досяг максимального значення у 2018 році склав 0,95, це свідчить, що рівень зношеності основних засобів на підприємстві становить 95 %. Відповідно коефіцієнт придатності має негативну динаміку та показує, що основні засоби не придатні для використання. Як висновок можна сказати, що підприємство взагалі не звертає увагу на майновий стан підприємства. З 2017 року майновий стан підприємства досяг кризового значення. Така ситуація може призвести до великих ризиків та зупинки діяльності підприємства.

Проаналізувавши ліквідність балансу можна визначити ступінь покриття виниклих на підприємстві зобов'язань за допомогою активів у яких термін перетворення в грошові кошти дорівнює терміну погашення зобов'язань. [50]

Баланс вважається абсолютно ліквідним, якщо: $A1 > П1$, $A2 > П2$, $A3 > П3$, $A4 < П4$.

Таблиця 2.3. – Аналіз ліквідності балансу ПрАТ «Еліта» за 2014-2018 рр.

Стаття активу	Рік					Статті пасиву	Рік				
	2014	2015	2016	2017	2018		2014	2015	2016	2017	2018
Найбільш ліквідні активи	271	3533	1535	4149	5436	Найбільш термінові пасиви	2432	1120	3487	8784	7475
Активи, що швидко реалізуються	9848	14043	14287	16616	22794	Короткострокові пасиви	5595	5880	4780	8784	3674
Активи, що повільно реалізуються	14422	12175	14889	16794	14187	Довгострокові пасиви	7105	14479	6335	3369	2643
Активи, що важко реалізуються	58121	67380	53995	58154	57261	Постійні пасиви	67401	75652	70201	79485	85886

Аналіз ліквідності показав, що за досліджуваний період баланс підприємства мав такий вигляд:

Таблиця 2.4. – Порівняння згрупованих активів та пасивів для визначення ліквідності на ПрАТ «Еліта» з 2014 по 2018 рр.

2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік
$A1 < П1$	$A1 > П1$	$A1 < П1$	$A1 < П1$	$A1 < П1$
$A2 < П2$	$A2 > П2$	$A2 > П2$,	$A2 > П2$	$A2 > П2$
$A3 > П3$	$A3 < П3$	$A3 > П3$	$A3 > П3$	$A3 > П3$
$A4 < П4$	$A4 < П4$	$A4 < П4$	$A4 < П4$	$A4 < П4$

Таким чином за аналізовані роки можна зробити такий висновок.

Перша нерівність $A1 > П1$ виконується лише в 2015 року, а в інші ні, що свідчить нам про недостатньою кількість високоліквідних активів

Друга нерівність виконується $A2 > П2$ виконується з 2015 по 2018 роки, а отже короткострокові пасиви не перевищують швидко реалізовані активи. Тому в найближчому майбутньому у підприємства буде достатньо коштів для своєчасного розрахунку з кредиторами.

Нерівності $A3 > П3$, виконуються у всіх роках крім 2015 року, що свідчить,

про те, що в майбутньому підприємство буде платоспроможним в період який дорівнює середній тривалості одного обороту оборотних коштів після дати складання, за рахунок своєчасних виплат та грошових коштів надісланих від продажу товарів.

Остання нерівність також виконується, тому значення відповідає визначеному нормативу.

В завершенні, ми дізнались, що ліквідність активів на підприємстві не є абсолютною. Для досягнення кращих показників, потрібно збільшити обсяг в балансі активів, що є найбільш ліквідними.

Таблиця 2.5. – Визначення типу фінансової стійкості підприємства ПрАТ «Еліта» за 2014-2018 рр.

Показник	Рік					Відхилення, +/-
	2014	2015	2016	2017	2018	
Власний капітал	67401	75652	70201	79485	85886	15685
Необоротні активи	58121	67380	53995	58154	57261	3266
Власні оборотні кошти	9280	8272	16206	21331	28625	12419
Довгострокові зобов'язання	7105	14479	6335	3369	2643	-3692
Наявність власних і довгострокових джерел покриття запасів і витрат	16385	22751	22541	24700	31268	8727
Короткострокові зобов'язання	8027	7000	8267	13318	11149	2882
Загальний розмір основних джерел покриття запасів і витрат	24412	29751	30808	38018	42417	11609
Запаси	17270	24991	28445	30534	35791	7346
Надлишок або нестача власних коштів	-7990	-16719	-12239	-9203	-7166	5073
Надлишок або нестача власних коштів і довгострокових кредитів	-885	-2240	-5904	-5834	-4523	1381
Надлишок чи нестача основних джерел покриття запасів та витрат	7142	4760	2363	7484	6626	4263
Тип фінансової стійкості	Кризова	Кризова	Кризова	Кризова	Кризова	-

В результаті проведеного аналізу типу фінансової стійкості ПрАТ «Еліта» ми дізнались, що підприємство можна віднести до кризового типу фінансової стійкості. Не зважаючи на високу рентабельність активів та отриманих прибутків, такої ситуація склалась, через занадто високу кількість необоротного капіталу в

структурі активів. Через витрату основних коштів на фінансування необоротних активів з'явилась нестача коштів в оборотному капіталі. Керівництво вирішило зменшити довгострокові та короткострокові зобов'язання та забезпечувати потреби підприємства за допомогою власних коштів, яких, як ми уже визначили, недостатньо.

Тож як висновок, можемо сказати з проведеного аналізу економічних та фінансових показників, що не зважаючи на підвищення прибутковості та рентабельності виробництва, що є позитивною тенденцією на підприємстві лишається кризовий тип фінансової стійкості. Така ситуація на підприємстві виникла через недостатню кількість оборотних активів, яка відбулась через не врівноваження структури балансу. Основну частину в структурі займають необоротні активи. Також була виявлена нестача високоліквідних активів. Підприємство відмовилось від довгострокових зобов'язань, та зменшило до мінімуму короткострокові. Таким чином основним джерелом фінансування активів є власний капітал, що підвищило стабільність підприємства, але вплинуло негативно на його ліквідність. Також підприємство відмовилось від оновлення основних засобів. Таке рішення може призвести до зупинки виробництва, через зношення основних засобів.

Тож робимо висновок, що керівництво вирішило максимізувати прибуток, за рахунок скорочення витрат на обслуговування довгострокових та короткострокових зобов'язань, та відмови від оновлення основних засобів, не зважаючи на значні ризики від такого рішення, підприємство непогано функціонує.

2.2. Аналіз оборотного капіталу та заходи щодо оптимізації управління оборотними активами підприємства ПрАТ «Еліта»

Для оцінки оборотного капіталу нам потрібно спочатку оцінити його склад та структуру .

Таблиця 2.6. – Структура та склад оборотних активів ПрАТ «Еліта» за 2014-2018 рр.

Показники	2014 рік		2015 рік		2016 рік		2017 рік		2018 рік		Абсолютне відхилення (2014-2018 рр.)	
	тис. грн.	Питома вага, %	тис. грн.	Питома вага, %	тис. грн.	Питома вага, %	тис. грн.	Питома вага, %	тис. грн.	Питома вага, %	тис. грн.	Темп приросту
Виробничі запаси	7303	29,9	10752	36,1	13978	45,4	13899	37,0	12734	30,0	5431	74,4%
Товари	492	2,0	733	2,5	871	2,8	0	0,0	0	0,0	-492	-100,0%
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	377	0,9	377	100,0%
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	6963	28,5	1193	4,0	884	2,9	2596	6,9	771	1,8	-6192	-88,9%
з бюджетом	3812	15,6	1039	3,5	624	2,0	187	0,5	60	0,1	-3752	-98,4%
за виданими авансами	3019	12,4	153	0,5	170	0,6	2408	6,4	707	1,7	-2312	-76,6%
Інша поточна дебіторська заборгованість	37	0,2	4	0,0	6	0,0	2	0,0	4	0,0	-33	-89,2%
Грошові кошти та їх еквіваленти:	271	1,1	3533	11,9	1535	5,0	4149	11,0	5436	12,8	5165	1905,9%
Інші оборотні активи	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	31	0,1	31	100,0%
Усього за розділом II	24412	100,0	29751	100,0	30808	100,0	37559	100,0	42417	100,0	17 145	20,8%
-у відсотках до балансу:	29,58%		30,63%		36,33%		39,24%		42,55%		100,00%	
Баланс	82 533		97 131		84 803		95 713		99 678		17 145	

Проаналізувавши структуру оборотного капіталу ми зробили висновки, що підприємство розвивається та нарощує виробництво, адже сума оборотних активів зростає, та на кінець аналізованого періоду виросла на 17 145 тис. грн. Основну частину структури складає грошова продукція, яка має тенденцію до збільшення і вже в 2018 році склала половину структури оборотних активів. Наступним по складу в структурі є виробничі запаси, вони становлять 30%. Такий великий вміст готової продукції та запасів підприємство може собі дозволити не остерігаючись

псування ресурсів, адже основна його діяльність пов'язана з виготовленням білизни, а отже зберігання не потребують спеціальних умов. Отже найбільшу питому вагу займають середньо ліквідні активи. Високоліквідні активи, а саме гроші та їх еквіваленти за 5 років сильно змінились і зросли від 1% в 2014 році, до 15% в 2018 році, що є позитивною тенденцією і означає, що ліквідність підприємства зростає, а отже при потребі в швидкому розрахунку підприємство зможе розрахуватись, що значно зменшує ризики.

Підприємство веде жорстку політику по дебіторській заборгованості, в структурі відсутня дебіторська заборгованість по товарам, роботам та послугам і тільки з 2018 року, керівництво почало роботу з дебіторами.

Тож підприємство нарощує виробництво, а завдяки стабільній структурі може мінімізувати, майбутні ризики

Щоб повністю оцінити оборотний капітал, потрібно проаналізувати джерела їх фінансування. Завдяки чому ми зможемо запобігти можливим ризикам.

Таблиця 2.7. – Джерела, за допомогою яких фінансується оборотний капітал ПрАТ «Еліта» за 2014-2018 рр.

Показник	2014 рік	2015 рік		2016 рік		2017 рік		2018 рік		Абсолютне відхилення (2014-2018 рр.)		
	тис. грн.	Питома вага, %	тис. грн.	Питома вага, %	тис. грн.	Питома вага, %	тис. грн.	Питома вага, %	тис. грн.	Питома вага, %	тис. грн.	Темп приросту
I. Власний капітал	67401	81,7	75652	77,9	70201	82,8	79485	83,0	85886	86,2	18485	27,4%
Зареєстрований капітал	569	0,7	569	0,6	569	0,7	569	0,6	569	0,6	0	0,0%
Капітал у дооцінках	16178	19,6	19181	19,7	11342	13,4	9690	10,1	6229	6,2	-9949	-61,5%
Додатковий капітал	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Резервний капітал	142	0,2	142	0,1	142	0,2	142	0,1	142	0,1	0	0,0%
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	50512	61,2	55760	57,4	58148	68,6	69084	72,2	78946	79,2	28434	56,3%

Продовження таблиці 2.7

Неоплачений капітал	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Вилучений капітал	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Позиковий капітал, у т.ч.:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
довгострокові зобов'язання та забезпечення	7105	8,6	14479	14,9	6335	7,5	3369	3,5	2643	2,7	-	-
поточні зобов'язання за розрахунками:	8027	9,7	7000	7,2	8267	9,7	13318	13,9	11149	11,2	3122	38,9%
за товари, роботи, послуги	2073	2,5	2	0,0	3201	3,8	4254	4,4	6570	6,6	4497	216,9%
- за розрахунками з бюджетом	28	0,0	837	0,9	75	0,1	536	0,6	279	0,3	251	896,4%
зі страхування	118	0,1	77	0,1	54	0,1	26	0,0	104	0,1	-14	-11,9%
за розрахунками з оплати праці	213	0,3	204	0,2	157	0,2	168	0,2	352	0,4	139	65,3%
одержаними авансами	-	-	-	-	-	-	3800	4,0	170	0,2	170	100,0%
розрахунками з учасниками	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Поточні забезпечення	675	0,8	0	0,0	846	1,0	385	0,4	746	0,7	71	10,5%
Доходи майбутніх періодів	2087	2,5	2551	2,6	1998	2,4	1456	1,5	934	0,9	-1153	-55,2%
Інші поточні зобов'язання	2833	3,4	3329	3,4	1936	2,3	2234	2,3	1994	2,0	-839	-29,6%
Валюта балансу	82 533	100,0	97 131	100,0	84 803	100,0	95 713	100,0	99 678	100,0	17 145	20,8%

З таблиці 2.7 бачимо, що найбільшу вагу займає власний капітал, він складає близько 80 %. Отже керівництво спрямовує основну частину прибутку на розвиток підприємства.

Також можемо сказати, що управління мінімізувало довгострокові та короткострокові зобов'язання. На нашу думку таке рішення було прийняте через високу ціну залучених коштів, але якщо керівництво прорахує всі можливі варіанти, за допомогою збільшення позикового капіталу, воно може максимізувати свої можливі прибутки.

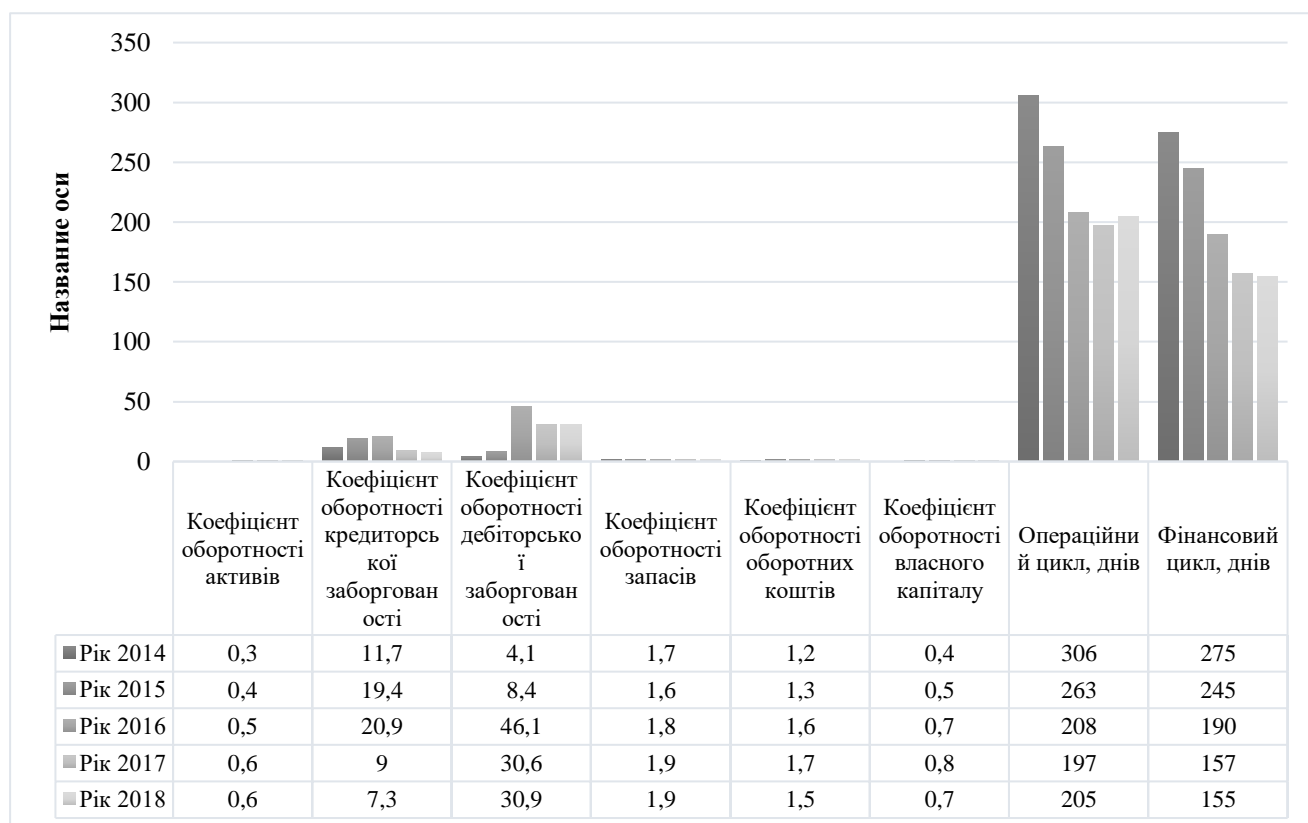

Рисунок 2.5. – Показники ділової активності підприємства ПрАТ «Еліта» за 2014-2018 рр.

Таблиця 2.8. – Динаміка операційного та фінансового циклів ПрАТ «Еліта» за 2014-2018 рр.

Показник	Рік					Відхилення, +/-
	2014	2015	2016	2017	2018	
Операційний цикл, днів	306	263	208	197	205	-101
Фінансовий цикл, днів	275	245	190	157	155	-120

Динаміка першого показника позитивна, що свідчить про зростання ефективності використання оборотних активів на підприємстві.

Коефіцієнт кредиторської заборгованості показує нам швидкість розрахунків підприємства з постачальниками та іншими кредиторами. У нас це показник зменшується з кожним роком, а отже управління не має ресурсів для швидкого розрахунку з кредиторами

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості навпаки зріс до 26,8, що означає зниження платіжної дисципліни. Така ситуація може призвести до

зростання в структурі балансу безнадійної дебіторської заборгованості, а отже до збільшення збитків.

Коефіцієнт оборотності запасів в динаміці збільшився на 0,2, що означає збільшення числа поповнення запасів за рік.

Коефіцієнт оборотності обігових коштів збільшився на 0,4, що є гарною тенденцією.

По коефіцієнту оборотності власного капіталу можна визначити підвищення ефективності використання власного капіталу, адже цей показник зріс на 0,23, за 5 років.

Операційний цикл зменшився на 101 день та у 2018 році склав 205 дні, що показує скільки часу необхідно для виробництва, продажу та сплати продукції. Фінансовий цикл протягом аналізованого періоду зменшується з 275 днів до 155 днів, що означає зменшення потреби підприємства в додаткових фінансових ресурсах. Тож бачимо, що за аналізований період керівництво проробило значну працю над зменшенням тривалості операційного циклу, що призвело до значного збільшення прибутку.

Таблиця 2.9. – Показники стану та ефективності використання оборотних активів ПрАТ «Еліта» за період 2014-2018 роки

Показник	Рік					Відхилення, +/-
	2014	2015	2016	2017	2018	
Власні оборотні кошти	9280	8272	16206	21331	28625	19345
Нормовані оборотні кошти	17270	25021	28472	30551	35798	18528
Брак (надлишок) оборотних коштів	-7990	- 16749	- 12266	-9220	-7173	817
Ефективність використання оборотних коштів (рентабельність), %	0,21	0,21	0,07	0,34	0,30	0,09
Коефіцієнт обертання оборотних активів, обертів	1,20	1,18	1,39	1,39	1,37	0,18
Коефіцієнт навантаження, грн. оборотних коштів на 1 грн. продукції	0,84	0,85	0,72	0,72	0,73	-0,11
Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	305	310	262	263	266	-39

Дані з таблиці 2.9. показують, що підприємство має потребу в оборотних коштах. Найважчим роком для підприємства став 2015, брак оборотних коштів в цьому році склав 16 749 тис. грн. Але можна побачити, що підприємство зменшує

цей показник і вже в 2018 році та склали 7 173 тис. грн. Ефективність використання оборотних коштів за період збільшилась, про що свідчить показник рентабельності оборотних коштів, який в 2018 році зріс на 0,09 в порівнянні з 2014 роком та склав 0,3. Відповідно коефіцієнт обертання оборотних активів в динаміці зменшується, що означає зменшення періоду обертання. Коефіцієнт навантаження та тривалість одного обороту оборотних активів за 5 років знизилась. В цих значеннях керівники дійшли стабільності, що свідчить про покращення використання оборотних коштів та збільшення ефективності виробництва.

Виходячи з даних наведених у таблиці 1.4, слід зазначити, що коефіцієнт автономії, який відображає, яку частину у загальному вкладі у підприємство складає власний капітал, залишається стабільним і коливається в межах 0,82-0,86.

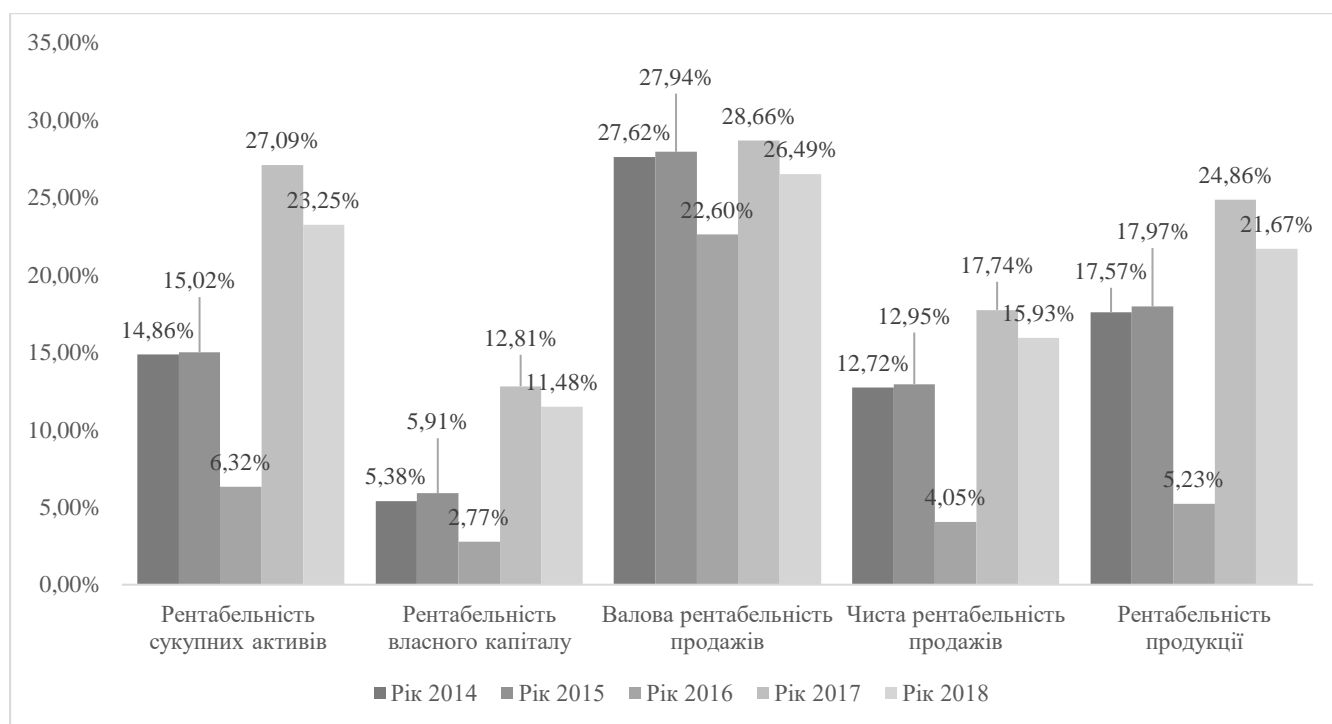

Рисунок 2.6. – Показники рентабельності ПрАТ «Еліта» за період 2014-2018 рр.

Розрахувавши показники рентабельності підприємства ПрАТ «Еліта» за період 2014-2018 рр. зазначимо, що прибутковість підприємства зростає. Тож коефіцієнт рентабельності активів показує, що рівень прибутку, який створюється за допомогою активів на підприємстві зріс на 8 %.

Коефіцієнт рентабельності власного капіталу збільшився на 6 %, що означає збільшення прибутковості власного капіталу, який вкладений в дане підприємство. Зростання даного показника позитивно впливає на інвестиційну привабливість даного підприємства, оскільки він представляє найбільший інтерес для наявних і потенційних акціонерів і власників.

За допомогою валової рентабельності продажів можна побачити ефективність виробничої діяльності, а також наскільки ефективна політика ціноутворення. В нашому випадку цей показник впав на 1 %, це означає, що підприємству потрібно звернути увагу ціноутворення та налагодити стабільність продажу своєї продукції.

Показник чистої рентабельності продажів відображає частку чистої виручки після вирахування витрат за поточний період. Показник відноситься тільки до аналізу операційної діяльності підприємства та не має відношення до фінансової. Значення дає можливість спрогнозувати на скільки може зрости чистий прибуток при зростанні рівня збуту на 1 грн. Норматив цього значення не визначений, тому можна оцінити тільки його динаміку, яка має позитивне значення, отже частка прибутку компанії збільшується.

Визначивши рентабельність продукції ми побачимо величину операційного прибутку, що підприємство отримає з кожної грошової одинці від реалізованого товару. Всі показники рентабельності мають позитивну тенденцію.

Провівши аналіз фінансового стану ПрАт «Еліта», можна визначити, що підприємство має задовільний рівень фінансової стабільності. Керівництво розумно використовує оборотні активи, через що, товариство розвивається та нарощує свій прибуток. Також ми дізналися, що в основному підприємство використовує власні кошти, через, що виникає брак оборотних коштів на підприємстві. Варіант вирішення цього питання, це збільшити короткострокові або довгострокові зобов'язання.[11]

Для оцінки моделі управління оборотним капіталом, нам потрібно проаналізувати структуру балансу підприємства.

Таблиця 2.10. – Структура балансу ПрАТ «Еліта» за період 2014-2018 рр.

Показники	Рік				
	2014	2015	2016	2017	2018
Актив					
Необоротні активи (НА)	70%	69%	64%	61%	57%
Оборотні активи	30%	31%	36%	39%	43%
Пасив					
Власний капітал (ВК)	82%	78%	83%	83%	86%
Довгострокові зобов'язання (ДЗ)	9%	15%	7%	4%	3%
Поточні зобов'язання (ПЗ)	10%	7%	10%	14%	11%

З таблиці 2.10 можна сказати, що основну частину займають необоротні активи (57% – 70%), що негативно впливає на стан підприємства. Така структура свідчить про «важкий» баланс, що не є нормальним для виробників легкої промисловості. Але ситуація має позитивну тенденцію, адже вже в 2018 році склад оборотних активів зріс до 43%.

Отже ми дізнались, що підприємство підтримує консервативний стиль управління оборотним капіталом, адже основна частина активів фінансується за допомогою власного капіталу. Також більшу частину в структурі оборотного капіталу займає готова продукція та виробничі запаси, що також свідчить про консервативну політику. Підтримуючи таку модель управління підприємство забезпечує високу рентабельність активів, але недоліком є ризик неплатоспроможності по короткостроковим зобов'язанням, які можуть виникнути непередбачувано.[20]

Наступним етапом для аналізу оборотного капіталу ПрАТ «Еліта» є прогноз основних його елементів. Для прогнозу ми обрали ті статті, які займають в структурі найбільшу питому вагу – це виробничі запаси, готова продукція, грошові кошти та скупний оборотний капітал. Для прогнозу побудуємо лінію тренду.

З метою оптимізації структури оборотного капіталу ПрАТ «Еліта» необхідно спрогнозувати обсяг запасів, грошових коштів та дебіторської заборгованості у 2018 р. Для цього побудуємо лінію тренду за допомогою Microsoft Excel.

Для прогнозованого обсягу елементів оборотного капіталу ПрАТ «Еліта» на 2019 р. ми обрали метод лінійного рівняння тренду, яка має наступний вигляд (рівняння 2.1):

$$y = a + bt \quad (2.1)$$

де a – середній початковий рівень ознаки;

b – середній абсолютний приріст.[55]

Отже на основі даних наведених в таблиці 2.11 можна побудувати лінійне рівняння тренду:

$$Y_{ВЗ\ 19} = 11733,2 + 1086,2 = 12819,4 \text{ (тис. грн).}$$

$$Y_{ГП\ 19} = 14970,8 + 2612,2 = 17583 \text{ (тис. грн).}$$

$$Y_{ГК\ 19} = 2984,8 + 1033 = 4017,8 \text{ (тис. грн).}$$

$$Y_{ОА\ 19} = 32989,4 + 3601 = 36590,4 \text{ (тис. грн).}$$

Таблиця 2.11. – Прогнозне значення на 2019 рік основних елементів оборотного капіталу та значення, що використовуються в лінійному рівнянні.

Показники	Середнє значення	Середній абсолютний приріст	Прогноз на 2019 рік
Виробничі запаси (ВЗ)	11733,2	1086,2	12819,4
Готова продукція (ГП)	14970,8	2612,2	17583
Грошові кошти та їх еквіваленти (ГК)	2984,8	1033	4017,8
Оборотні активи (ОА)	32989,4	3601	36590,4

Графічно, прогноз обсягу основних елементів структури оборотного капіталу ПрАТ «Еліта» на 2019 р. зображено на рис. 2.7.

З рис. 2.7, зробимо висновок, що всі елементи окрім виробничих запасів мають в 2019 році зменшитись, що є негативним явищем, адже для максимізації прибутку потрібно нарощувати оборотний капітал

Тож на основі проведеного аналізу та прогнозу наведеному вище, можемо вивести основні моменти для оптимізації структури оборотного капіталу на ПрАТ «Еліта».

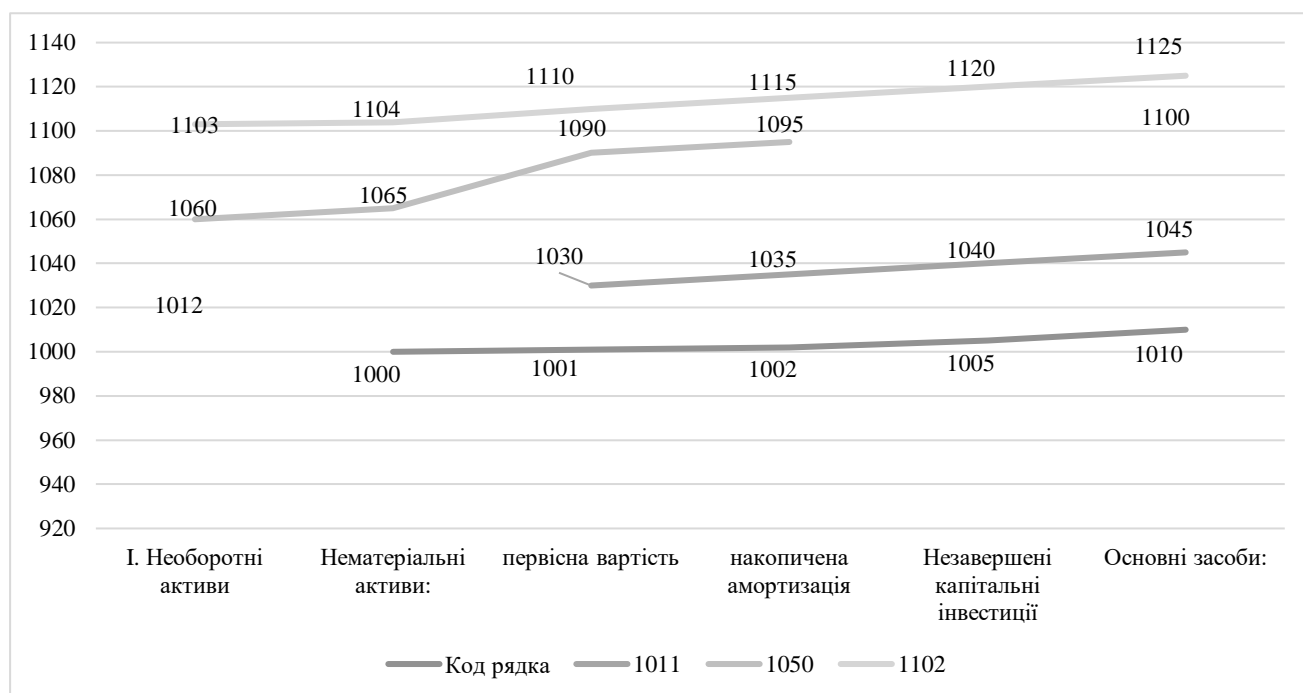

Рисунок 2.7. – Прогноз обсягу основних елементів структури оборотного капіталу ПрАТ «Еліта» на 2019 рік.

Основними проблемами в управлінні запасами є їх надлишковий рівень, а отже значні витрати на зберігання та завищена вартість закупівлі.

На підприємстві основну частину оборотного капіталу складають запаси, тому для їх оптимізації потрібно визначити профільні групи товарів (найбільш ліквідні) і підвищити її, а низько ліквідну групу навпаки скоротити. Використовуючи такий метод ми зменшимо витрати на зберігання запасів, та уникнемо високих ризиків зупинки підприємства через нестачу ресурсів.

Керівництво майже не видавати дебіторську заборгованість по товарам, таким чином керівництво мінімізує кількість безнадійної заборгованості. Притримуючись такої політики, менеджери компанії відмовляються від збільшення реалізації продукції. Така ситуація доцільна, якщо підприємство не має проблем в попиті на свою продукцію. Тож в нашому випадку було б доцільно запровадити дебіторську заборгованість, але з визначеними термінами повернення та надавати при певних умовах, які зможуть забезпечити фінансову безпеку підприємству.

Основним завданням при управлінні грошовими коштами є пошук балансу в резервуванні коштів на рахунках для підтримки платоспроможності та ефективного використання коштів на підприємстві.

Для цього керівництво повинно визначити оптимальний ліміт залишків та мати працюючі методики для планування і контролю руху грошових коштів.

Проаналізувавши оборотний капітал ПрАТ «Еліта» можна зробити висновок, що підприємство нарощує виробництво і має тенденцію до розвитку.

Негативним моментом виявилась «важкість» балансу, тобто основну частину в структурі балансу займають необоротні активи, що не є нормальним для підприємства легкої промисловості. Отже керівництву потрібно переглянути статті необоротних активів. Це може бути досягнуто за допомогою здачі в оренду приміщень або обладнання, або виявлення активів, що не приносять користі підприємству, та продажу їх.

Основна частина оборотного капіталу фінансується за допомогою власних коштів, через що можна виявити, що на підприємстві запроваджена консервативна політика. Плюсами цієї стратегії є висока рентабельність активів. До мінусів можна віднести низьку ліквідність ресурсів, через що, виникає ризик неплатоспроможності підприємства при незапланованих витратах, що ми змогли виявити при аналізі ліквідності активів. Також ми виявили брак оборотних коштів. Отже для покращення цієї ситуації керівництву доцільно залучити довгострокові та короткострокові кошти.

За аналізований період, підприємство досягнуло підвищення показників рентабельності, а також скорочення тривалості операційного циклу. Ці показники свідчать про збільшення ефективності виробництва.

При розрахунку прогнозованого значення оборотного капіталу ми побачили тенденцію до зменшення. Але при дотриманні керівництвом розроблених заходів оптимізації управління підприємство може покращити ситуацію у майбутньому.

ВИСНОВКИ

На сьогодні, вибрана тема кваліфікаційної роботи залишається досі актуальною. Адже отримання та максимізація прибутків підприємства прямо залежить від управління оборотним капіталом. Вчені і досі цікавляться і розглядають це питання, виводячи все нові моделі та методи аналізу та управління оборотними активами підприємства.

Для початку ми дослідили теоретичні основи управління оборотним капіталом. Ознайомились з працями вітчизняних та зарубіжних вчених, на основі думки яких сформували власне визначення оборотного капіталу – це та частина капіталу, яку підприємство вкладає у оборотні виробничі активи, а саме у змінні та постійні фонди безперервного виробництва товару чи послуг і, в результаті отримання прибутку, може виражатися як у вартісній, так і в матеріальній формах. На нашу думку дане трактування визначення задовольняє як вартісне так і речове втілення, а також належність до капіталу, який забезпечує виробництво певних благ або товарів.

Визначивши важливість оборотного капіталу ми сформували мету, завдання та функції управління цим елементом балансу на основі яких визначається стратегія управління оборотним капіталом для досягнення цілей підприємства.

Також ми виділили 6 етапів моделі управління оборотним капіталом: а саме його аналіз у попередньому періоді, визначення підходів щодо його формування, оптимізація обсягу, забезпечення ліквідності та підвищення рентабельності і наостанок мінімізація витрат оборотного капіталу.

Враховуючи проведені дослідження вище, їх було використано на практиці у другому розділі при дослідженні управління оборотним капіталом на підприємстві ПрАТ «Еліта».

При аналізі фінансово-господарського стану ПрАТ «Еліта» ми дійшли висновку, що підприємство має кризовий тип фінансової стійкості. Не зважаючи на його прибутковість така ситуація склалась, через недосконалість системи

управління оборотним капіталом. При аналізі було виявлено, що підприємство має потребу в оборотному капіталі. Така ситуація склалась через зменшення до мінімуму довгострокових та короткострокових зобов'язань, а отже основна частина активів фінансується за рахунок власних коштів, така політика збільшує стабільність, але не розкриває повних можливостей підприємства для максимізації прибутку. Також, через таке становище, підприємство потребує збільшення високоліквідних активів.

В структурі активів основну частину займають необоротні активи, але такий результат не є нормальним для підприємств легкої промисловості. Через відмову від оновлення основних засобів керівництво вирішило скоротити витрати, але така дія може привести до зупинки виробничого процесу та отримання збитків.

Не зважаючи на те, що управління досягло скорочення тривалості операційного циклу та підвищило ефективність виробництва, якщо вони не звернуть увагу на «важкість» балансу, то будуть і надалі погіршувати стан підприємства. Тому ми пропонуємо провести реструктуризацію необоротних активів та зайнятись наданням в оренду власного нерухомого майна, та провести оновлення основних засобів.

На підприємстві діє консервативна модель, це означає, що основним джерелом фінансування є власний капітал. За допомогою цієї стратегії керівництво змогло значно підвищити рентабельність активів, але при цьому знизилась платоспроможність підприємства. При аналізі ліквідності було виявлено потребу у високоліквідних коштах. Для усунення цього ризику ми запропонували розглянути можливість підвищення в структурі балансу позикових джерел фінансування.

Проаналізувавши структуру оборотного капіталу, ми дізнались, що найбільшу частину його займає готова продукція та виробничі запаси. Ресурси для виготовлення продукції не потребують спеціальних умов, тому така структура не викликає значних фінансових ризиків.

Для позбавлення від безнадійної дебіторської заборгованості підприємство веде жорстку політику стосовно дебіторів. Ця система буде доцільною, якщо ПрАТ «Еліта» є конкуренто спроможним та займає значну частину на ринку нижньої

білизни, але в нашому випадку є потреба в збільшенні реалізації продукції. Тому буде доцільно переглянути систему управління дебіторською заборгованістю, та розробити оптимальну стратегію, яка буде визначати особливості надання дебіторської заборгованості та мінімізувати ризик неповернення коштів.

Для оптимізації управління грошовими коштами та підтримки платоспроможності, ми радимо керівництву визначити потрібний ліміт залишків коштів на рахунках підприємства.

Тож ПрАТ «Еліта» провела велику роботу над собою з 2014 по 2018 рр. та змогла підвищити рентабельність активів та підняти ефективність виробництва, що призвело до збільшення прибутку підприємства для нарощення оборотного капіталу. Таких результатів вони досягли через низку змін в управлінні оборотним капіталом, але якщо вони і наді будуть притримуватись такої політики, то доходи почнуть падати через зниження в підприємстві оборотного капіталу, що ми змогли спрогнозувати за допомогою лінійного рівняння тренду. Тож ми радимо притримуватись розроблених заходів оптимізації для покращення фінансового-господарського стану на підприємстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аранчій В.І. Фінанси підприємств / В.І.Аранчій: ВД “Професіонал” – 2004. – 304 с.
2. Бензерук М. Необхідність управління оборотним капіталом підприємства в сучасних умовах / М. Бензерук / Науковий вісник Одеського національного економічного університету. – 2016. – № 9. – С. 16-29.
3. Берехтіна Л. О. Економічна сутність оборотного капіталу підприємства / Держава і регіони. Серія: Економіка і підприємництво. – 2013. – № 6. – С. 378-381
4. Білик М.Д. Розробка політики формування оборотних активів // . Зб. наук. праць: Банківська система України: теорія і практика становлення, 2 том. - м. Суми. – 1999. – С. 466 – 478.
5. Білик М.Д. Управління фінансами державних підприємств / М.Д.Білик: Знання, КОО – 1999. – 312 с
6. Бондаренко О. С. Методологічні основи управління оборотними активами підприємств / Інвестиції: практика та досвід. – 2012. – № 4. – С. 40-44
7. Брігхем Є.Ф. Основи фінансового менеджменту / Є.Ф. Брігхе: Молодь – 1997. –1000 с.
8. Брушко Г. В. Методологічні основи управління оборотними активами. // Проблемы материальной культуры – Экономические науки. – С. 31–33.
9. Ватченко О. Б. Управління оборотним капіталом підприємства / О. Б. Ватченко, І. Б. Тахмазова / Економічний простір. – 2011. – № 50. – С. 193-200.
10. Володькіна М.В. Економіка промислового підприємства / М.В. Володькіна : Центр навчальної літератури – 2004. –196 с.
11. Ворожева Т. П. Комплексная система показателей функционирования оборотного капитала / Проблемы и перспективы управления экономикой и маркетингом в организации. – № 10. – 2013. – С. 5–9.
12. Гіляровська Л. Т. Комплексний економічний аналіз господарської діяльності : ВЕЛБІ – 2016. – 486 с.

13. Городня Т. А. Діагностика управління обіговим капіталом підприємства / Т. А. Городня / Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20. – С. 109-113.
14. Гусева О. Ю. Обґрунтування стратегії формування оборотного капіталу і оборотних активів торговельних підприємств / Збірник наукових статей за матеріалами конференції “Управління підприємствами: проблеми та шляхи їх вирішення”. Том 2. Донецьк: ДонДУЕТ – 2010. – С.17-21.
15. Давидова К. В. Система управління оборотним капіталом підприємства: елементна структура та ефективність / К. В. Давидова / Культура народів Причорномор'я. – 2012. – № 223. – С. 39-42.
16. Давидова Л. В. Особенности формирования структуры капитала предприятия / Л.В Давидова, С.А. Ильминская / Финансы и кредит. – 2007. – № 47. – С. 42–52.
17. Даніліна Е. І. Відтворення оборотного капіталу з використанням функціонально-вартісного аналізу: методологічні аспекти: дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.01. М. – 2015. – 359 с.
18. Держава і регіони. Серія: Економіка і підприємництво. – 2013. – № 6. – С. 378-381
19. Долгоруков, Ю. А. Управління ефективністю використання обігових коштів у промисловості / Ю. А. Долгоруков, Н. І. Редіна / Фінанси України. – 2005. – № 11.
20. Донін Є. О. Політика управління оборотними активами сучасного підприємства [Електронний ресурс] / Є. О. Донін // 1(22). – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://jfub.donnu.edu.ua/article/viewFile/5032/5065>.
21. Душило А. А. Оптимізація структури оборотного капіталу підприємства / А. А. Душило / Держава та регіони. Серія «Економіка та підприємництво» – 2006. – № 4. – С. 431-435.
22. Зелгавилс И.В. Финансы предприятий / И.В. Зелгавилс: ООО “ВИТ + РЭМ”, 2002. – 352 с.

23. Зятковський І. В. Фінанси підприємств : навчальний посібник / І. В. Зятковський. : Кондор. – 2003. – 364 с.
24. Ізмайлова Н. В. Управління оборотними активами підприємств: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Київ. – 2012. – 31 с.
25. Каламбет С.В. Фінанси підприємств. Практикум: Навч. посіб. / С.В. Каламбет, С.В. Іванов, Ю.В. Півняк – Дніпропетровськ – 2016. – 240 с.
26. Кириченко, О. Фінансовий менеджмент на підприємствах України: принципи забезпечення позитивної динаміки / О. Кириченко, К. Ваганов / Банківська справа. – 2007. – № 5. – С. 3–18.
27. Ковалев В. В. Финансы предприятий : учебное пособие / В. В. Ковалев – М. : ООО «ВИТРЭМ» – 2002. – 352 с.
28. Кодацький В. П. Шляхи ефективного управління оборотними активами промислових підприємств / Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 4. – С. 271-274.
29. Кодацький, В. П. Проблеми аудиту використання оборотного капіталу / В. П. Кодацький / Вісник Національного банку України. – 2006. – № 1. – С. 61–63.
30. Кулішов В.В. Економіка підприємства: теорія і практика / В.В. Кулішов: Ніка-Центр, Ельга – 2004. – 216 с.
31. Кустріч Л. О. Підвищення рівня управління оборотним капіталом / Л. О. Кустріч / Вісник Хмельницького національного університету. – 2015. – № 3. – С. 103-106.
32. Лайко П.А. Фінанси підприємств / П.А.Лайко, М.В.Мних: Знання України – 2004. – 428 с
33. Латишева І. Л. Аналіз політики управління оборотним капіталом торговельних підприємств / І. Л. Латишева / Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка. – 2015. – Вип. 1(1).
34. Маргасова, В. Г. Організаційно-інформаційне забезпечення фінансового контролінгу системи управління оборотним капіталом / В. Г.

Маргасова, А. В. Роговий, В. В. Виговська / Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 2. – С. 167–176.

35. Миннибаева, К. А. Обеспеченность предприятия собственными оборотными средствами: факторы изменения / К. А. Миннибаева, В. В. Остапенко / Финансовый менеджмент. – 2005. – № 4. – С. 40–48

36. Момот Т. В. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури. – 2013. – 712 с.

37. Морозюк Д. І. Сучасні методи управління оборотним капіталом підприємств та оцінка їх ефективності / Д. І. Морозюк / Інвестиції : практика та досвід. – 2015. – № 1. – С. 114-119.

38. Москаленко, В. П. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства як основа для діагностики його банкрутства / В. П. Москаленко, / Актуальні проблеми економіки. – 2006. – № 6. – С. 180–192.

39. Некрасенко Л. А. Система управління оборотним капіталом на підприємствах [Електронний ресурс] / Л. А. Некрасенко, І. С. Борисова // Полтавська державна аграрна академія (Україна) – Режим доступу до ресурсу: http://www.confcontact.com/2016-ekonomika-i-menedzhment/8_nekrasenko.htm.

40. Нечаєва І. А. Удосконалення методики аналізу системи управління відтворюванням оборотного капіталу підприємства / І. А. Нечаєва, Є. В. Горлов / Економіка та підприємство. – 2014.

41. Новиков С. В. Экономическая природа оборотного капитала и его роль в деятельности девелоперских компаний / Молодой ученый. – 2017. – №14. – С. 399-406.

42. Носов П. Л. Сучасна класифікація оборотних активів / Економіка і держава. – 2010. – № 7. – С.43-46.

43. Окселекко Н. О. Сучасні підходи до аналізу оборотних активів сільськогосподарського підприємства / Економічний простір. – 2013. – № 51. – С. 265–272.

44. Пархоменко О.П. Уточнення визначення сутності поняття оборотний капітал: [Електрон.ресурс] / О.П.Пархоменко. – Режим доступа: <http://www.nbuuv.gou.ua>.
45. Петруня Н. В. Класифікація активів підприємства з урахуванням міжнародних стандартів фінансової звітності / Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2010. – №1. – С.235-242.
46. Плаксюк О. О. Система показників оцінки капіталу й ефективності його використання / О. О. Плаксюк / Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту – 2015. – № 1. – С. 77-86.
47. Подольська, В. О. Фінансовий аналіз: навчальний посібник / В. О. Подольська, О. В. Яріш ; Мін-во інформатизації України, Полтавський ун-т споживчої кооперації України. – К. : ЦНЛ, 2007. – 488 с.
48. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Баланс» [Електронний ресурс] : Закон України від 31.03.99 № 87. – Режим доступа : <http://zakon.rada.gov.ua/go/z0396-99>.
49. Польова О. Л Система управління оборотним капіталом підприємства / О. Л. Польова, Л. Ю. Жмурко / Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». – 2016.
50. Почекутов, М. П. Оценка реальной ликвидности активов предприятия / М. П. Почекутов / Финансовый менеджмент. – 2005. – № 4. – С. 3–10.
51. Приймак Т.О. Економіка підприємства. / Т.О.Приймак. : Вікар – 2006. – 219 с
52. Причепя І. В. Удосконалення системи управління оборотним капіталом промислових підприємств / І. В. Причепя, Н. В. Кравець / Вісник Хмельницького національного університету, «Економічні науки». – 2013. – № 4
53. Радионов Р. А. Управление сбытовыми запасами и оборотными средствами предприятия. М.: Дело и сервис. – 2014. – 268 с.

54. Радионова, О. Методология нормирования, риски и надежность обеспечения запасами и оборотными средствами / О. Радионова, Р. Радионова / Финансовый бизнес. – 2004. – № 5. – С. 15–35.

55. Рівняння тренду, етапи визначення та обґрунтування найпридатнішого функціонального виду, суть параметрів [Електронний ресурс]. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: https://studopedia.su/13_61432_rivnyannya-trendu-etapi-viznachennya-ta-obruntuvannya-naupridatnishogo-funktsionalnogo-vidu-sut-parametriv.html.

56. Роговий, А. В. Концептуальні засади розвитку фінансового планування в системі менеджменту акціонерного товариства / А. В. Роговий / Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 1. – С. 45–51.

57. Рупняк, М. Я. Проблеми оптимізації структури фінансових ресурсів акціонерних товариств / М. Я. Рупняк / Актуальні проблеми економіки. 2005. – № 5 (47). – С. 32–38.

58. Семенюк Н. О. Визначення послідовності проведення аналізу оборотного капіталу підприємства / Н. О. Семенюк. // Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. – 2013. – №1. – С. 173–180.

59. Сикора, И. Особенности методики оценки оборотных активов на производственных предприятиях / И. Сикора / Бухгалтерский учет и аудит. – 2004. – № 9. – С. 13–19.

60. Сироткин С. А. Оборотные средства и оборотные активы в современной экономике / Региональная экономика и управление:элнктр.науч.журн. – 2009. – № 1(9). – С.65.

61. Слав'юк Р.А. Фінанси підприємств / Р.А.Слав'юк. – Луцьк: Вежа – 2001. – 204 с.

62. Соляник Л. Г. Оборотні засоби промислового підприємства: оптимізація управління : монографія. Д. : Національний гірничий університет. – 2013. – 239 с.

63. Стеценко Н. А. Система управління оборотним капіталом підприємства / Н. А. Стеценко. // Вісник Хмельницького національного університету. – 2015. – №3. – С. 258–261.

64. Сучасні методи управління оборотним капіталом підприємств та оцінка їх ефективності. // Економічна наука. – 2015. – №1. – С. 114–119.

65. Фінанси підприємств / А. М.Поддєрьогін, М. Д. Білик, Л. Д. Буряк, С. О. Булгакова. – Київ: КНЕУ, 2004. – 552 с. – (7-е вид.).

66. Фінансовий аналіз: навчальний посібник / О. В. Павловська, Н. М. Притуляк, Н. Ю. Невмержицька ; Мін-во освіти і науки України, КНЕУ.: КНЕУ. – 2005. – 592 с.

67. Чубка О. М. Оцінка методів управління оборотним капіталом промислових підприємств / О. М. Чубка, О. М. Рудницька. // Національний університет “Львівська політехніка”. – 2009. – С. 440–445.

68. Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент / В.М.Шелудько: Знання – 2006. – 439 с.

69. Школьник І. О. Фінансовий аналіз : навчальний посібник / за заг. ред. Школьник І. О. // І. О. Школьник, І. М. Боярко, О. В. Дейнека та ін. : Центр учбової літератури. – 2016. – 368 с.

70. Экономическая энциклопедия /Под редакцией Л.И. Абалкина: ОАО "Издательство "Экономика" – 1999. -1055 с.

71. Экономическое содержание оборотного капитала и источники формирования оборотного капитала. [Електронний ресурс] // Финансы и кредит – Режим доступу до ресурсу: <http://www.finansi-credit.ru/ekonomicheskoe-soderzhanie-oborotnogo-kapitala-i-istochniki-formirovaniya-oborotnogo-kapitala-oprede>.

ДОДАТОК А

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ОБОРОТНИЙ КАПІТАЛ»

Таблиця А.1 – Основні науково-методичні підходи до розуміння сутності оборотного капіталу

Автор	Визначення
П(С)БО[48]	грошові кошти та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, які призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу або 12 місяців з дати балансу.
С.В. Каламбет [25]	кошти, авансовані в оборотні виробничі фонди і фонди обігу для забезпечення безперервності процесу виробництва, реалізації продукції та отримання прибутку
А.М. Поддєрьогін [64]	кошти, авансовані в оборотні виробничі фонди й у фонди обігу для забезпечення безперервності процесу виробництва, реалізації продукції та отримання прибутку
Т.О. Приймак [51]	сукупність грошових засобів підприємства, необхідних для формування та забезпечення кругообігу виробничих оборотних фондів та фондів обігу
М.В. Володькіна [10]	частина активів підприємства, яка включає оборотні кошти та короткострокові фінансові інвестиції
В.В. Ковальов [27]	належить до мобільних активів підприємства, які є грошовими коштами або можуть бути перетворені в них протягом року або одного виробничого циклу
І.В. Зелгавіс [22]	грошові кошти й мобільні активи, які перетворюються в грошові кошти впродовж одного виробничого циклу, що забезпечує безперервність виробничого процесу виробництва й обороту та отримання прибутку
В.М. Шелудько [68]	активи, що обслуговують господарський процес і забезпечують його неперервність
М.Д. Білик [4]	група мобільних активів із періодом використання до одного року, що безпосередньо обслуговують операційну діяльність підприємства і внаслідок високого рівня їх ліквідності мають забезпечувати його платоспроможність за поточними фінансовими зобов'язаннями

Продовження таблиці А 1

В.В. Кулішов [30]	частина продуктивного капіталу, вартість якого в процесі споживання цілком переноситься на продукт і повертається до підприємця в грошовій формі протягом кожного кругообігу капіталу
Л.І. Абалкіна [70]	частина виробничого капіталу, вартість якого повністю переноситься на виготовлений товар та повертається у грошовій формі після його реалізації
О.П. Пархоменко [44]	авансована вартість в елементи оборотних виробничих фондів фондів обігу на рік чи операційний цикл для забезпечення безперервного процесу виробництва та реалізації продукції з метою досягнення достатнього рівня прибутковості підприємства
П.А. Лайко та М.В. Мних [32]	вартість, що авансована в кругообіг виробничих фондів і фондів обертання для забезпечення безперервності процесу виробництва й обертання
Є.Ф. Брігхема [7]	інвестиція фірми у короткострокові активи – готівку, ліквідні цінні папери, товарно-матеріальні запаси і рахунки дебіторських заборгованостей
Р.А. Слав'юк [61]	частина капіталу підприємства, вкладеного в його поточні активи, сукупність оборотних виробничих фондів, фондів обігу, авансованих для забезпечення поточної діяльності
В.І. Аранчій [1]	кошти, витрачені на придбання чи виготовлення оборотних активів підприємства, які необхідні для забезпечення на підприємстві безперервності процесу виробництва і реалізації продукції та отримання прибутку

ДОДАТОК Б
ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ПрАТ «ЕЛІТА» за 2014-2018рр.

Таблиця Б.1 – Баланс ПрАТ «Еліта» за період 2014-2018 рр.

	Код рядка	2014	2015	2016	2017	2018
Актив						
I. Необоротні активи						
Нематеріальні активи:	1000		4	2	20	227
первісна вартість	1001	50	88	88	108	331
накопичена амортизація	1002	50	84	86	-88	-104
Незавершені капітальні інвестиції	1005		14	11	68	185
Основні засоби:	1010	6494	6698	6054	5398	5 004
первісна вартість	1011	12943	14235	14311	14370	14 738
знос	1012	6449	7537	8257	8972	(9 734)
Довгострокові фінансові інвестиції:						
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	51111	60144	47368	52574	51 753
інші фінансові інвестиції	1035	516	550	560	94	92
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040					
Відстрочені податкові активи	1045					
Гудвіл	1050					
Відстрочені аквізиційні витрати	1060					
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065					
Інші необоротні активи	1090					

Продовження таблиці Б.1

Усього за розділом I	1095	58121	67380	53995	58154	57 261
II. Оборотні активи						
Запаси	1100	17270	24991	28445	30534	35791
Виробничі запаси	1101	7030	10752	13978	13899	12734
Незавершене виробництво	1102	119	196	180	280	640
Готова продукція	1103	9356	13310	13416	16355	22417
Товари	1104	492	733	871		
Векселі одержані	1120					
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	3019	153		261	377
Дебіторська заборгованість за розрахунками:						
за виданими авансами	1130			170	2408	707
з бюджетом	1135	3812	1039	624	187	60
у тому числі з податку на прибуток	1136	132		89		
з нарахованих доходів	1140		1	1	1	4
із внутрішніх розрахунків	1145					
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	37	4	6	2	4
Поточні фінансові інвестиції	1160					
Гроші та їх еквіваленти	1165	271	3533	1535	4149	5436
Рахунки в банках	1167	271	3533	1535	4149	5436
Витрати майбутніх періодів	1170		30	27		
Усього за розділом II	1195		29751	30808	37559	42417
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття						
Баланс	1300	82533	97131	84803	95713	99678

Продовження таблиці Б.1

Пасив						
I. Власний капітал						
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	569	569	569	569	569
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401					
Капітал у дооцінках	1405	16178	19181	11342	9690	6229
Додатковий капітал	1410					
Емісійний дохід	1411					
Накопичені курсові різниці	1412					
Резервний капітал	1415	142	142	142	142	142
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	50512	55760	58148	69084	78946
Неоплачений капітал	1425		()	()	()	()
Вилучений капітал	1430		()	()	()	()
Інші резерви	1435					
Усього за розділом I	1495	67401	75652	70201	79485	85886
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення						
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	5305	6106	3812	3369	2643
Пенсійні зобов'язання	1505					
Довгострокові кредити банків	1510	1800	8367	2517		
Інші довгострокові зобов'язання	1515					
Довгострокові забезпечення	1520					
Цільове фінансування	1525		6	6		
Страхові резерви, у тому числі:	1530					
Усього за розділом II	1595	7105	14479	6335	3369	2643
III. Поточні зобов'язання і забезпечення						
Короткострокові кредити банків	1600					
Векселі видані	1605					

Продовження таблиці Б.1

Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610					
за товари, роботи, послуги	1615	2073	2	3201	4254	6570
за розрахунками з бюджетом	1620	28	837	75	536	279
за у тому числі з податку на прибуток	1621		821		459	211
за розрахунками зі страхування	1625	118	77	54	26	104
за розрахунками з оплати праці	1630	213	204	157	168	352
за одержаними авансами	1635				3800	170
Поточні забезпечення	1660	675		846	385	746
Доходи майбутніх періодів	1665	2087	2551	1998	1456	934
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670					
Інші поточні зобов'язання	1690	2833	3329	1936	2234	1994
Усього за розділом III	1695	8027	7000	8267	12859	11149
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700					
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800					
Баланс	1900	82533	97131	84803	95713	99678

Таблиця Б.2 – Звіт про сукупний дохід ПрАТ «Еліта» за період 2014-2018 рр.

Стаття	Код рядка	2014	2015	2016	2017	2018
I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ						
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	28518	34510	48080	57400	61905
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	-20641	-24869	-37214	-40951	-45504
Валовий прибуток (збиток)	2090 (2095)	7877	9641	10866	16449	16401
Інші операційні доходи	2120	1338	1690	1276	946	1700
Адміністративні витрати	2130	-2486	-2094	-2898	-2883	-3618
Витрати на збут	2150	-630	-661	-517	-480	-1086
Інші операційні витрати	2180	-1551	-2094	-2296	-1487	-1368
Фінансові результати від операційної діяльності	2190 (2195)	4548	5631	6431	12545	12029
Доход від участі в капіталі	2200	234	1065	94	90	190
Інші фінансові доходи	2220			0		
Інші доходи	2240		1650	8	3499	0
Фінансові витрати	2250	-56	-345	-328	-133	-60
Втрати від участі в капіталі	2255			-3742		
Інші витрати	2270	-92	-2382	-87	-3585	-131
Фінансові результати до оподаткування	2290 (2295)	4634	5619	2376	12416	12028
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	1007	1150	429	2236	2166
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305					
Чистий фінансовий результат - прибуток (збиток)	220 (225)	3627	4469	1947	10180	9862

Таблиця Б.3 – Звіт про сукупний дохід ПрАТ «Еліта» за період 2014 - 2018рр.

Стаття	Код рядка	2014	2015	2016	2017	2018
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	592	3661	-9560	-1846	-4221
Інший сукупний дохід	2445					
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	592	3661	-9560	-1846	-4221
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	107	658	-1721	-194	-760
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	485	3003	-7839	-1652	-3461
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	1442	7473	5892	8528	6401

Таблиця Б.4 – Елементи операційних витрат ПрАТ «Еліта» за період 2014-2018 рр.

Найменування показника	Код рядка	2014	2015	2016	2017	2018
Матеріальні затрати	2500	13699	17426	24557	28956	33398
Витрати на оплату праці	2505	9060	10375	12248	12956	16542
Відрахування на соціальні заходи	2510	3192	3725	2703	2954	3632
Амортизація	2515	805	739	725	717	780
Інші операційні витрати	2520	599	932	1067	1264	3647
Разом	2550	27355	33197	41300	46847	57999